

AMERSFOORT EN OMSTREKEN

Uitgave van de Nederlandse Genealogische Vereniging Afdeling Amersfoort en Omstreken
Jaargang 14 september 2005 Nummer 3

De excursie naar Schokland door Henk Bousema

Gehouden op zaterdag 14 mei 2005 en georganiseerd door de afdelingen Utrecht en Amersfoort onder de leiding van Hetty Venema-Braam van de afdeling Utrecht.

Inleiding

Schokland is cultuur en historie, onder meer te zien in het plaatselijke museum op het eiland. Het eiland werd midden 19e eeuw bewoond door 700 Schokkers, voornamelijk vissers, die hun eigen cultuur in stand hielden door vooral met andere Schokkers te trouwen. Het noorden van het eiland was katholiek, het zuiden protestant. Een huwelijk tussen een katholiek en een protestant werd een gespikkeld huwelijk genoemd. Dit stukje Flevoland, in beheer van Het Flevo-landschap, is tevens het symbool van de Nederlandse strijd tegen het water. Door stormvloedrampen en overstromingen verpauperde het eiland en werd het uiteindelijk in 1859 ontruimd.

De grote ontruiming van 1859

'Bij Koninklijk Besluit der 4 juli 1859, Staatsblad no. 76 is ter uitvoering der wet van 16 december 1858 Staatsblad no. 84 op 10 juli 1859 bepaald dat de gemeente Schokland op den 10e juli 1859 ophoudt als zodanig te bestaan, terwijl bij opgemelde wet is verstaan dat het grondgebied van Schokland behoort tot de gemeente Kampen.'

Een bijzondere ervaring

Eigenlijk was ik niet van plan om een verslag te schrijven over de excursie die een aantal leden van de afdelingen Utrecht en Amersfoort hebben gemaakt naar het voormalige eiland Schokland. Maar omdat het een geweldig leuke en leerzame excursie werd, kan ik het niet laten mijn impressie aan u door te geven. Dat heeft de organisatrice van deze dag Hetty Venema-Braam ook verdiend. Dankzij haar hebben mijn vrouw en ik een zeer aangename dag gehad en met ons velen, ben ik van oordeel.

Het begon om elf uur met een samenzijn onder het genot van een kop koffie of iets anders, op het zonnige terras van het restaurant naast het museum. We maakten kennis met de andere excursiegangers en mochten daarna op eigen gelegenheid het museum en de kerk bezichtigen. Het museum heeft een scala aan historische, geologische en archeologische voorwerpen te bieden. We konden genieten van een videopresentatie van 17 minuten met informatie over de geschiedenis van het eiland.

Het viel ons op dat twee excursiegangers tekenen van grote opwinding vertoonden en bij navraag bleken het nakomelingen te zijn van echte Schokkers. Hun genealogische gegevens hadden ze meegenomen en nu bleek dat er heel veel aan hun kennis kon worden toegevoegd. Voor deze mensen kon de dag niet meer stuk. Maar ook voor de anderen was het zeer interessant. Na een heerlijke lichte lunch op het zonnige terras gingen we naar het kerkje om te luisteren naar een lezing van een echte Schokker in de klederdracht van het eiland.

Janny Rieff is een groot talent

Het was Janny Rieff uit Lelystad, die gekleed in de - hier en daar verstelde - originele klederdracht van haar overgrootmoeder, ons deed teruggaan in de tijd van rond 1840. Nu kun je met een dame in klederdracht die een voordracht houdt wel enigszins teruggaan in de tijd, maar wat Janny presteerde was in één woord briljant. Haar voordracht, geheel uit het hoofd, was zeer boeiend en werd met grote kennis van zaken en met een uitstekend acteertalent gebracht. Wij luisterden ademloos toe hoe zij het leven op het eiland van rond 1840 tot leven bracht. Wij leefden geheel mee met de lotgevallen van Jannigje en haar man. Wat een talent! Zij werd dan ook terecht beloond met een geweldig applaus. Hetty Venema-Braam bracht onze dank over onder andere door het aanbieden van een boekje van de afdeling Utrecht.

Wandelen met Marretje Kwakman

Janny adviseerde ons om de rest van de middag te gebruiken voor een wandeling over het voormalige eiland en daarbij het boekje Marretje Kwakman vertelt over haar eiland als gids te gebruiken. Na gezamenlijk met het gezelschap nog een verfrissing te hebben gebruikt volgden mijn vrouw en ik dat advies op. Het werd een schitterende wandeling over het schelpenpaadje naar de zuidpunt van het eiland, waar we de restanten van de waterput op de Zuidert, en de kerkruïne op de zuidpunt van het eiland konden bekijken. Terwijl de vogels het hoogste lied zongen, stonden wij stil bij het grafmonument in de voormalige kerk. Over dit monument vond ik op internet aanvullende informatie.

Wat staat er op internet?

Geheel in de ban van wat wij die dag hadden gehoord en gezien ging ik na thuiskomst, vol spanning achter de computer zitten en tikte de woorden 'gene--alogie, Schokland' in. Er kwam een schat aan gegevens over mijn scherm rollen. Natuurlijk kunt u dat ook opzoeken, maar aangezien een groot aantal leden niet die

mogelijkheid heeft, ben ik zo vrij iets daarvan hier aan u door te geven.

SCHOKLAND

Het Flevo-landschap is de natuurbeheerder van Schokland en van het Urkerbos, de twee oudste plekken van Flevoland. Zo'n 150.000 jaar geleden, tijdens de voorlaatste IJstijd, zijn er door het landijs zwerfstenen en keileem afgezet. Deze ondergrond heeft er uiteindelijk toe geleid dat Schokland en Urk als eiland stand hebben kunnen houden toen aan het eind van de Middeleeuwen stormen en zeespiegelstijging de Zuiderzee lieten ontstaan. De eerste mensen die het gebied bezochten waren waarschijnlijk jagers die zoogdieren als mammoet en wolharige neushoorn volgden die na de IJstijden op de toendra's graasden. De eerste echte bewoners waren jager-verzame-laars. Zij bouwden hun kampen op de oevers van de oer-Vecht en oer-IJssel en leefden van vis en waterwild. Later hielden zij ook wat vee en verbouwden ze gewassen. Vondsten uit deze periode zijn te zien in Museum Schokland.

In de late Middeleeuwen ontgonnen boeren het veengebied dat rond Schokland was ontstaan. Zij woonden in boerderijen op huisterpen en beschermden hun land met dijken. Door het oprukkende water moesten zij echter hun boerderijen verlaten; van boer werden zij visser en schipper. Deze Schokker bevolking bewoonde drie buurtterpen: Emmeloord, Middelbuurt en Zuiderbuurt. Op Schokland zijn nog veel sporen van hun bewogen geschiedenis aanwezig.

In de twintigste eeuw ten slotte werd de Zuiderzee, later IJsselmeer, drooggelegd en vestigden zich opnieuw boeren in het gebied, de Noordoostpolder. Schokland is in 1996 als eerste Nederlandse gebied door Unesco op de lijst van werelderfgoederen geplaatst. Het voormalige eiland heeft deze status te danken aan zijn bijzondere geologische, archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden.

Het gebied is al millennia lang regelmatig bewoond geweest, soms dankzij het water, soms ondanks het water. Niet alleen Unesco maar ook de partijen in het gebied waren ervan overtuigd dat Schokland behouden moest worden. Daarom is een gebiedsgericht beleid opgestart, waarin al een groot aantal maatregelen tot behoud en bescherming van het voormalige eiland is uitgevoerd. De monumenten op de zuidpunt, waaronder de legendarische kerkruïne, zijn gerestaureerd. Aan de oostzijde van het eiland is een natte natuurzone ingericht, waarin het grondwaterpeil is verhoogd. Het water moet de archeologische vondsten in de bodem beschermen en de 'klink' van het veen onder het eiland tegengaan. Tegelijk zijn terpen en dijken uit het laatmiddeleeuwse landschap aangelegd en deels ingericht als wandelpaden. Veel water- en weidevogels hebben inmiddels dit nieuwe natuurgebied ontdekt. Ook werden houtconstructies van de historische haven van Emmeloord hersteld.

Naast al deze fysieke maatregelen zijn vrijwilligers opgeleid tot rondleider, zodat groepen bezoekers op informatieve wijze met Schokland en zijn geschiedenis, landschap en natuur kunnen kennismaken.

De herbegraving van 147 Schoklanders

Meer dan een halve eeuw lagen de botten van 147 Schoklanders in de kelders van het Amsterdamse ziekenhuis AMC. Ze waren in 1940 opgegraven voor wetenschappelijk onderzoek door de Universiteit van Amsterdam. Verondersteld werd dat oude raskenmerken nog herkenbaar moesten zijn omdat eilandbewoners door hun isolement meestal onvermengd waren gebleven. Het volkenkundig onderzoek heeft geen nieuwe inzichten opgeleverd. De herbegraving gebeurde op initiatief van De Schokkervereniging. Die wist de beenderen midden jaren tachtig op te sporen. Op 7 mei 2003 keerden ze terug naar het eiland. Voor de stoffelijke resten werd op de zuidpunt van Schokland een zogeheten knekelput gemaakt, een kelder van 2,5 bij 4 meter die half onder en half boven het maaiveld ligt, in de ruïne van het Enser kerkje op de zuidpunt van Schokland. De Schoklanders lagen ooit begraven onder de vloer van het voormalige kerkje van Schokland-Zuid. Een klein aantal doden, drenkelingen en ongelovigen lag buiten de kerk op het kerkhof.

Vervolgens reden wij met de auto naar het noordelijk deel van Schokland. Hier lag het voormalige Emmeloord. In de komvormige haven kwamen elk weekend 200 vissersschepen hun kostbare lading lossen. Het is haast niet voor te stellen dat dit nog tot 1942, toen de inpoldering een feit was, gebeurde.

Schokland zinkt langzaam weg

De strijd tegen het water is weliswaar afgelopen, toch is Schokland nog steeds zinkende. Dat lijkt vreemd, nu het vroegere Zuiderzee-eiland niet meer temidden van het woelige water ligt. Maar het zinken komt door de ondergrond. Onder en rond Schokland zit veel veen, dat ontstaan is uit niet volledig vergane plantenresten. Een veenbodem is helemaal verzadigd met water. Als dit water wordt weggezogen, bijvoorbeeld door verlaging van het grondwater, dan neemt het volume van het veen drastisch af. Bovendien komt het veen nabij de oppervlakte in aanraking met zuurstof en verteert. Die twee verschijnselen samen leiden tot 'klink': de bodem zakt in. Het wapen dat Schokland nu moet redden is - hoe ironisch - water!

Onderzoek naar Veluwse voorouders

Verslag van de lezing door Peter van Beek op 19 mei 2005.

'Waren mijn voorouders maar afkomstig uit Ede of Scherpenzeel', dacht ik, terwijl ik geboeid luisterde naar de lezing. Wat kan Peter van Beek, de archivaris van deze plaatsen, enthousiast vertellen over alle mogelijkheden die archieven de onderzoeker hebben te bieden. Peter is geen onbekende in genealogenland, want reeds op veertienjarige leeftijd dook hij in zijn geboorteplaats Barneveld de archieven in. En sindsdien heeft hij heel wat bijgeleerd, getuige zijn prachtige en ook inspirerende voordracht. Want dat is het wat wij nodig hebben: iemand die ons enthousiast kan maken over onze hobby en die lijnen uitzet waarlangs onze kennis kan worden vergroot.

Waar vind ik wat?

Naast de gebruikelijke bronnen noemde hij er een aantal die de meeste van ons waarschijnlijk zelden zullen raadplegen. De opsomming geldt vooral de Gelderse archiefbewaarplaatsen.

1. De notariële archieven. Deze archieven waren vroeger alleen op het Rijksarchief te vinden, maar zijn nu verplaatst naar de plaatselijke archieven. In Oldebroek is dit archief reeds geheel ontsloten.
2. Het kadaster. Hierin kan men onderzoek doen naar eigendommen. In Ede zullen zij binnen niet al te lange tijd geheel op internet te raadplegen zijn. Gelukkig zij die dáár hun roots hebben.
3. De rechterlijke archieven. Hiervan zijn uitgebreide registers uit de 16e, 17e en 18e eeuw. Het zijn de voorlopers van de notariële archieven. Een rijke bron van informatie over uw familie.
4. Het bestuurlijke archief. Dit gaat over de lokale geschiedenis en omvat bijvoorbeeld kiezerslijsten.
5. De weeskamerarchieven. De naam zegt het al.
6. De vicarieën. In Elburg is veel bewaard gebleven. Zo heeft de Sint-Jans-vicarie veel studiebeurzen uitgereikt. Ze zijn er vanaf de vijftiende eeuw. Staat uw voorouder er tussen?
VICARIEËN, 1370 - 1570, omvang minder dan 0,5 m
 - Opgenomen in het Stadsarchief Elburg, 1320-1813
 - Een gedeelte is nader toegankelijk gemaakt door middel van een regestenlijst
 - Betreffende: Sint-Anthonius, Sint-Georgius, Sint-Catharina, Sint-Hieronymus, Sint-Jacobs- of Lutteken-vicarie, Sint-Jan, Sint-Petrus en Paulus, Sint-Sebastiaan en de Onze-Lieve-Vrouwevicarie
 - Over de vorm van dit archief is in de bezoekersruimte literatuur aanwezig.
 - Dit archief is niet in zelfbediening raadpleegbaar.
7. De gildeboeken in Elburg. Hierin vindt u lijsten met gildeleden, van gezet tot meester.
8. De kohieren van de verponding. Dat is de reguliere belasting over de verandering van eigendom, evenals de haardstedenregisters en zelfs de lijst met belasting op ramen. Hoeveel ramen had het huis van uw voorouder?
9. Het onderwijsarchief. In Elburg is bijvoorbeeld het nog steeds bestaande Instituut Van Kinsbergen te vinden. Hier studeerde de welgestelde jeugd uit heel Nederland.
10. De militaire archieven. Hierin de lotingslijsten van 1794 tot 1841, eveneens de gegevens van de Schutterij.
11. De volkstelling van 1749 is in vele dorpen bewaard gebleven en geeft onder anderen de welstand van de familie aan.
12. Een grote bidprentjescollectie met vele Veluwse namen is te vinden in het Regionaal archief Nijmegen (6000 namen).
13. De kapittels van Utrecht. De kerk had veel eigendommen op de Veluwe, tot aan Kampen toe. Hierin veel aktes met namen van Veluwse bewoners. Zie vooral de collectie Rijssenburg welke is te vinden in het Rijksarchief te Utrecht.
14. In Ede zijn de verslagen van de jaarlijkse bijeenkomst van alle geërfden (de buursprake) vanaf 1592 in te zien. Dus hierin heel veel genealogische informatie.
15. In Harderwijk heeft men nog het Recognitieboek bewaard. Dat zijn boeken met besluiten over het reilen en zeilen der gemeenschap. Zeer bijzonder dus en voor zover bekend alleen in Harderwijk.

Gelderse publicaties

16. Voor Gelderland bestaan er veel publicaties, zoals de gids voor stamboomonderzoek in Gelderland door Pieter van Wissing, 1996 ISBN 90-70324-88-1 (Centraal Bureau voor Genealogie) en onder ISBN 90-800921-7-7 (Rijksarchief Gelderland). Het boek is door samenwerking van deze beide instanties verschenen, vandaar de twee ISBN-nummers.
17. Heel belangrijk is de vijfdelige serie Herengoederen. Dat is een verzameling akten van mensen die als pachter hebben gewoond op Herengoederen. Per gemeente zijn complete lijsten beschikbaar. Op de website www.veluwsegeslachten.nl kunt u er meer over lezen. Aldaar vond ik onderstaand aanvulling. Herengoederen, een uitgave van de Vereniging Veluwse Geslachten, samengesteld door E. de Jonge en B.J. van den Enk.

De publicatie bestaat uit de volgende delen:

- Deel 1 Ede en Barneveld
- Deel 2 Nijkerk, Putten, Ermelo en Nunspeet

- Deel 3 Nunspeet, Doornspijk, Elburg, Oldebroek, Hattem en Heerde
- Deel 4 Apeldoorn, Voorst, Brummen en Rheden
- Deel 5 Index op de delen 1-5

Indien een werkgroep een bewerking maakt van een historische bron is enige uitleg op zijn plaats. Zeker als het gaat om één der rijkste genealogische en historische bron-nen van de Veluwe: de protocollen van de herengoederen. Deze, in het Rijksarchief van Gelderland berustende protocollen, zijn een onderdeel van het archief van de Gelderse Rekenkamer. Dit instituut beheerde onder andere de bezittingen van de Gelderse hertogen, die eertijds eigendomsrechten hadden in zo'n 880 herengoederen op de Veluwe. Na de oprichting van de Gelderse Rekenkamer kwam het beheer van deze herengoederen te liggen bij deze instelling. In het archief van deze instelling zijn onder inventarisnummers 1516 tot en met 1556 de protocollen en andere archivalia te vinden. De werkgroep herengoederen heeft de inventarisnummers 1517 tot en met 1549 geïndiceerd. De resultaten van dit project vormden de basis voor het uiteindelijke resultaat.

Puur genieten

We mogen de heer Peter van Beek en de organisatoren van deze lezing wel zeer dank-baar zijn dat zij ons een bijzonder fijne avond hebben bezorgd. Het was puur genieten!

De Bokkenrijders en hun afstammelingen door John van Eekelen

Tussen 1741 en 1777 werden in het huidige Zuid-Limburg processen gevoerd tegen de Bokkenrijders. Nog steeds is er een discussie gaande over het al dan niet bestaan van deze benden en het al dan niet schuldig zijn van de aangeklaagden. Zij die belangstelling hebben wijs ik op Anton Blok, De Bokke-rijders. Roversbenden en geheime genoot-schappen in de Landen van Overmaas, voor het ene standpunt. En voor de andere zijde op L. Augustus Vervolgingsbeleid en pro-cesvoering tegen de Bokkerijders. Het ontstaan van een waandenkbeeld.

Hoe dan ook, de terechtstellingen moeten enorme sociale gevolgen hebben gehad binnen de dorpsgemeenschappen. Meer dan 400 mensen stierven in de gevangenis of op het schavot en verreweg de meeste van hen waren huisvader en hadden kinderen. En in die tijden, toen eer en familiebanden veel zwaarder wogen dan tegenwoordig, werden óók de verwanten getroffen: broers en zussen, neven en nichten en de schoonfamilie.

De terechtstellingen werden uitgevoerd 'cum strepitu', met gedruis. Het waren schouwspelen waarvan het beoogde effect was de schande en de oneer van de veroordeelden zo groot mogelijk te maken. Een kerkelijke begrafenis werd hun ontzegd en de lijken werden aan galg of rad achtergelaten. Ook werden de bezittingen van geëxecuteerden geconfisceerd en verkocht. De rentmeester van Staats-Valkenburg Van den Heuvel liet aan de echtgenotes de helft van de meubels: niet nagelvaste huisraad en de gereed-schappen. De weduwe moest verder zonder kostwinner en zonder enig bezit.

Uit de literatuur zijn voorbeelden bekend van hoe het verder ging. De echtelieden Nicolaes Peters en Odilia Frijnts werden in 1743 ter dood gebracht. Zij lieten twee kinderen na en het gerecht gaf een zuster van de vrouw een jaarlijkse toelage om hen te 'onderhouden en in de vreze godes op te trekken'. Maar meestal lagen de zaken anders. Elders troffen de schepenen bij hun bezoek aan de woning van de terechtgestelde naakte, bedelende kinderen aan. Uit Heerlerheide is bekend dat de kinderen van Herman Heugens en van Willem Cordewener na hun executie in 1773 aan het bedelen raakten.

Vrouwen hard aangepakt

De vrouwen werden vaak hard aangepakt. Pieter Schreurs uit Elsloo was voortvluchtig en in 1774 bij verstek verbannen, maar be-vond zich kennelijk niet ver van zijn dorp. Zijn vrouw Maria Helena Jongen kreeg in 1777 een kind, maar in het doopboek van de parochie wordt geen vader genoemd. Zij kreeg een boete van de burgerlijke overheid wegens onzedelijk gedrag. Later werden nog meer kinderen geboren, want Pieter was terug in zijn geboortedorp en had zijn be-staan als mandenmaker weer opgepakt.

Luitenant-Voogd Pellerin en Luitenant-dros-sard Vignon van Staats-Valkenburg stellen in 1775 aan de Staten-Generaal voor om een oud klooster in Maastricht in te richten als rasp- of tuchthuis. 'En hetwelck tegelijck dienen soude voor een soort van armenhuys voor de vrouwen en kinderen der geëxecuteerden, welke thans in groote getalle ten platte lande vageeren en den huysluyden tot grooten overlast zijn.'

Opgehangen

Drie van mijn voorouders zijn opgehangen als leden van de Bokkenrijdersbende. Als genealoog ben je eerst opgetogen personen ontdekt te hebben waarover meer te vertellen valt dan dat zij hun land ploegden of hun ambacht uitoefenden. Maar de ontnuchtering volgde snel. Die kwam toen ik mij realiseerde dat mijn voorouders Hubert Schouteten en Eli-sabeth Ramakers slechts 12 en 14 jaar oud waren toen hun vaders werden terechtgesteld 'cum strepitu'. Dat waarschijnlijk hele dorpen uitliepen voor dat schouwspel en dat daarna lang de stoffelijke resten van hun vaders onbegraven hingen op loopafstand. En dat huis en land in beslag genomen en verkocht werden. Hoe overleefden ze dat?

Hun huwelijken

Hubert en Elisabeth trouwden tien jaar later en rond 1790 trokken zij van het dorp Klimmen naar de stad Sittard. Waren er geen andere huwelijkskandidaten dan lotgenoten? Wat was de drijfveer voor hun verhuizing: de onmogelijkheid een bestaan op te bouwen door de familieschande? Dit soort vragen kan gesteld worden over een grote groep mensen, want de Bokkenrijders hadden honderden kinderen en ook honderden kleinkinderen. Werden zij een (deel van de) sociale onderklasse? Om dat te onderzoeken ben ik begonnen met het verzamelen van de persoonsgegevens van alle mij bekende afstammelingen. Om te weten wie de mensen zijn van wie het lot mij interesseert.

In eerste instantie heb ik gegevens gezocht in de kerkelijke registers en de aktes van de burgerlijke stand en die zijn niet scheutig met details over de kwaliteit van het leven. Sommige gezinnen zijn niet meer te vinden terwijl andere gedijen en uitgroeien tot grote families. Vermoedelijk waren zij die sterke banden hadden binnen de plaatselijke gemeenschap de meest succesrijke.

Conclusies op grond van de persoonsregistratie is een hachelijke zaak. Opvallend groot is het aantal buitenechtelijke kinderen van de dochters en kleindochters en het is verleidelijk om dat toe te schrijven aan sociale neergang en marginalisering van deze families. Maar het is een Europese trend dat vanaf 1775 het aantal illegitieme geboorten fors stijgt en dat aantal na 1825 weer daalt. Het is geen specifiek verschijnsel voor de afstammelingen van de Bokkenrijders.

Ook opvallend is het grote aantal onderlinge huwelijken. Bijna één op de vijf van de kinderen trouwt met een andere afstammeling en een generatie verder is dat één op de negen. Maar weer is de vraag of het een specifiek effect van de familieschande is dat er een zekere endogamie ontstaat of dat het gewoon een gevolg is van een beperkte keus binnen dezelfde sociaal-economische laag.

Een enkele keer geven de registers een beeld van de drama's die zich hebben afgespeeld. De Bokkenrijders zelf worden na de executie bijna nooit meer vermeld. Bij het overlijden van Catharina Schulz in 1785 te Beek wordt aangetekend dat zij de vrouw was van Dirk Herseler 'hic ultimo supplicio affecti anno 1773': aan wie hier in 1773 de doodstraf is voltrokken. Deze trap na is waarschijnlijk het gevolg van het feit dat Dirk een vilder was en dat was geen eerzaam beroep. De vilder, afdoener of witmaker ruimde de dode dieren op, vilde het geslachte vee en assisteerde bij gelegenheid de beul. Kortom, hij deed vuil werk en een fatsoenlijk mens wenste daar geen persoonlijke contacten mee te hebben. En ze trouwden bijna uitsluitend onder elkaar. Catharina zelf kwam uit een vildersfamilie en haar lage status werd alleen maar bevestigd door deze aantekening.

Een ander naschrift kreeg Elisabet Hendriks in 1794. Zij was getrouwd met Jacobus Bosch die in 1775 geëxecuteerd werd. Daarna hertrouwde zij met ene Joannes Popp. Bij de aantekening van haar begraaven staat de naam van haar eerste man vermeld en de opmerking dat zij weliswaar hertrouwd was maar al snel weer verlaten was.

Het verhaal van Maria Catharina Moonen laat zich reconstrueren aan de hand van de notities in trouw- en begraafboeken. Haar man Winand Smeets, bijgenaamd 'de Klauw', was voortvluchtig en werd in 1777 bij verstek verbannen. Maria Catharina hertrouwde in 1782 met Willem Willems in de gereformeerde kerk van Klimmen. Voor de inwoners van de Staatse gebieden was dat een soort burgerlijk huwelijk *avant la lettre*: het was wettelijk verplicht maar het eigenlijke trouwen gebeurde in de katholieke kerk. Maar een katholiek huwelijk is niet te vinden. Jaren later keert Winand 'de Klauw' terug naar zijn dorp en in 1807 wordt hij in Hulsberg begraven. Wat die thuiskomst bij zijn vrouw en kinderen voor gevoelens opriep weten wij niet. Ruim een jaar na zijn dood trouwt de 66-jarige Maria Catharina alsnog naar burgerlijk recht en voor de katholieke kerk met haar Willem Willems.

Hoge kosten

Achtergrondinformatie leveren ook de omvangrijke boekhoudingen rond de processen. Functionarissen die betaald moesten worden waren er vele: de aanklager, griffier en schepenen van het gerecht en ook wachten, gevangenenbewaarders, de chirurgijn en de scherprechter. Verder waren er vele kosten, van het huren van paarden voor de schout tot het maken van een rad voor het radbraken en het verteer in de herberg tijdens gevangenentransport. De hoge officieren dienden stevige rekeningen in en de beulen van Maastricht en Aken beleefden gouden tijden. De Staten-Generaal in Den Haag waren ontzet door de enorme kosten van de processen in hun gebieden en stelden een maximumprijs vast voor diverse handelingen. Het dorp Elsloo werd na jaren nog steeds gemaand door de van buiten aangetrokken rechtbankleden om eindelijk de rekening te betalen.

Tegenover dit alles stond als enige inkomenspost de opbrengst van de verbeurd verklaarde goederen. Bij de eerder genoemde Dirk Herseler, qua bezit een middenklasser, was het resultaat 384 guldens. De advocaat en de procureur alleen al verdienden bij zijn proces 329 guldens. De druk op de gemeenschap was erg groot, niet alleen in termen van geld maar ook sociaal.

In het begin 'vageerden' de nakomelingen en waren 'de huysluyden tot grooten overlast'. Later werden zij toch ook gevestigde burgers, maar de vraag blijft welke rol zij speelden in de gemeenschap. Dus probeer ik te achterhalen wanneer uit hun rijen notabelen voortkwamen. Uit mijn eigen familiegeschiedenis ken ik een oom van mijn grootmoeder, afstammeling van de geëxecuteerde Pieter Mengelers, die in 1920

gemeenteraadslid was in het Belgische Lanaeken. Ongeveer 145 jaar na de terechtstelling van die voorouder. Leonard Joseph Haeren werd in 1870 pastoor in Ohé en Laak, ruim 135 jaar nadat zijn voorouder Bavo Hausteder zich onttrok aan het gerecht van Nuth. Maar burgemeesters, artsen en notarissen heb ik nog niet gevonden. Het onderwerp zal me nog lang bezig houden. Genealogische gegevens en veel documenten betreffende Bokkenrijders vindt u op mijn site www.xs4all.nl/~johnve.

Landelijke Archievendag 2005

Kom eens buurten bij Archief Eemland, het regionaal historisch centrum voor Amersfoort, Baarn, Eemnes, Leusden, Renswoude, Soest, Wou-den-berg en het waterschap Vallei & Eem, documentatie-centrum voor Kamp Amersfoort.

Archief Eemland is één van de deelnemers aan de Landelijke Archievendag die wordt gehouden op zaterdag 29 oktober 2005. Onze deelname aan de allereerste Landelijke Archievendag in 2004 is een groot succes gebleken! Op zaterdag 29 oktober zal het archief geopend zijn van 09.00 tot 16.00 uur. Met rondleidingen, bijzondere exposities, mondelinge uitleg en toelichtingen op papier geeft Archief Eemland invulling aan deze landelijke dag. Zij hoopt hiermee bij een breder publiek belangstelling te wekken voor haar werkzaamheden.

Het thema voor 2005 is: 'buren'

Te denken valt aan buurten (wijken), nieuwe burens (migranten), buurlanden, zustergemeenten etc. Archief Eemland wil speciale aandacht schenken aan:

- de geschiedenis van bepaalde Amersfoortse buurten (bijvoorbeeld De Teut).
- onze Belgische burens tijdens WO I (op de vlucht in Amersfoort: verblijf van Belgische vluchtelingen in Amersfoort.)
- het project: 'Diversiteit van het Amersfoorts geheugen' van Archief Eemland over het vastleggen van de geschiedenis van migranten en vluchtelingen.
- de zusterstad van Amersfoort, Liberec.
- de eerste geschreven bronnen van Amersfoort en de buurgemeenten.

Medewerkers van Archief Eemland ontvangen u graag en geven tekst en uitleg over de verschillende manieren waarop onderzoek kan worden gedaan.

Op verschillende momenten, te weten om 10.00 uur, 11.00 uur, 12.00 uur, 13.00 uur en 14.00 uur kunnen belangstellenden een kijkje nemen in de ondergrondse 'schatkamer' van het archief, het depot.

Belangstellenden voor deze rondleidingen wordt aangeraden zich al van tevoren aan te melden, omdat er maar een beperkt aantal mensen met deze rondleidingen mee kunnen.

U kunt zich telefonisch aanmelden 's morgens tussen 10.00 en 12.00 uur via nummer 033-4695017.

Voorouderonderzoek

Bij de stand van de Nederlandse Genealogische Vereniging (de NGV), afdeling Amersfoort en Omstreken, kunnen bezoekers terecht voor informatie en advies over voorouderonderzoek.

Een aantal leden van de NGV is als vrijwilliger actief bij het archief en indiceert en vertaalt oude notariële akten en zogenaamde transportakten (akten van overdracht van onroerend goed). Voorbeelden van dergelijke akten zijn ook in te zien.

Het adres van Archief Eemland is:

Stadhuisplein 7 (De Observant), Amersfoort, telefoonnummer 033-4695017, website:

www.archiefeemland.nl

On-line bestellen van foto's en oude landkaarten!

Sinds eind april kunnen afdrucken besteld worden van de op de website van de Archiefdienst (www.amersfoort.nl/ar-chiefdienst) getoonde foto's en topografische kaarten. Dit was al eerder mogelijk, maar het gebeurt nu met behulp van een zogenaamde webwinkel. De kosten van de afdrucken zijn hierdoor lager dan voorheen, terwijl het aantal formaten waarop afgedrukt kan worden groter is (tot formaat A0). De kwaliteit van de afdruk is natuurlijk afhankelijk van die van het origineel.

De foto's kunnen ook als digitaal bestand geleverd worden, maar voor de topografische kaarten is dat voorlopig nog niet mogelijk. Betalen kan on-line met behulp van een creditkaart of door overboeking. Op bovengenoemde website van de Archiefdienst wordt tekst en uitleg over de webwinkel gegeven bij 'Collecties / Beeldmateriaal' onder de knop 'Foto's bestellen'. De topografische kaarten kunt u vinden onder 'Collecties / Kaarten, plattegronden en ontwerptekeningen'. In de loop van dit jaar zullen ook de gedigitaliseerde Amersfoortse kranten over de periode 1851-1950 op de website van de Archiefdienst geraadpleegd kunnen

Uit de Werkgroep Transportaktes door Anton van Nostrum

Om beurten

(Archief Eemland, Stadsgerecht Amersfoort 436-04, folio 144)

Op 21 juli 1556 verkoopt Marietje, de dochter van Evert Henricxzoon, weduwe van Hen-rick Claeszoon en wonende te Utrecht, haar huis en hofstede, gelegen te Amersfoort aan de Langestraat bij de Cam-per Vypoort, aan Willem Henricx-zoon, die getrouwd is met Hillitgen. Aan de oostzijde van het huis woont Gerit Cremer en aan de westzijde Cornelis Rijcx-zoon. Het pand is belast met twee andriesgulden aan rente ten behoeve van een Vicarie in de Sint-Joris-kerk op het Onze Lieve Vrouwe Altaar, die nu bediend wordt door heer Gerit Felt. Het huis is verder be-last met een opmerkelijke erfdiensbaarheid:

Noch opte laste ende servituyt dat die privaet, geleegeen int gescheyt van dese huysinge ende Cornelis Rijcxzoon erff bij de eygenaers van beyde huysingen ende erven tot ewigen dagen sal gebruyct, onderhouden ende schon-gemaict wordden tot haer beyder costen. Ende sal elcx van de voorscreven eygenaers bij gebuerte die onreinicheyt die vuytter privaet - tot elcker tijt alse schoongemaict sal worden - comen sal op sijn eygen gront ontfangen. Ende sal dieselve onreynicheyt, die alsdan tot haeren beyde costen vuyt die privaet gebracht worden, voorts ewech gedaen wordden tot diegenens costen die sijn gebuerte es die onreynicheyt op sijn gront ende erve te ontfangen. Ende voor dese reyse sal Cornelis Rijcxzoon die onreynicheyt op sijn erff eerst ontfangen. Noch opte servituyt dat die goote alsoe die tegenwoordich geleegeen is tusschen beyde de huysinge voornoemt oick sal onderhouden werden tot gemeen coste van de eygenaers van Cornelis Rijcxzoon huysinge ende de huysinge die Willem Henricxzoon hier ont-fanckt worden. Van deze kranten kunnen te zijner tijt eveneens afdrucken besteld worden

De akte vermeldt niet wie van beide eigenaars het eerst van het privaet gebruik mocht maken in geval beiden gelijktijdig hoge nood mochten hebben.

Uit de Werkgroep Notariële Aktes door Anje G. Bousema-Valkema

Zwagers nemen beslissingen voor uitlandige militair

(Notaris Johan van Ingen AT 002a003, folio 32-32v)

Op 16-12-1627 compareren voor notaris Jo-han van Ingen, Adriaen (Arien) Corneliszn wonende te Utrecht, als man en voogd van Elisabeth Jacobs de Goyer zijn huysvrouw, zuster van Nicolaes de Goyer, en Willem Calff (tekent Willem J. Kalf), broeder van Maria Calff in haer leven huysvrouw van Nicolaes de Goyer mede te Utrecht woonachtig, respectievelijk en mitsdien naeste vrunden van de voor- en nakinderen van Nicolaes de Goyer en Maria Calven (Calff) en verklaarden dat alsoo Maria Calven is over-leden en op morgen zal worden begraven of ter aarde gebracht en dat Nicolaes de Goyer tegenwoordig uitlandig in de oorloge van Duytslandt en mitsdien absent is, en dat hen comparanten den staat des boedels is onbekent en neffens dien onbewost off Nicolaes de Goyer in leven is of wat sijn intentie sij in desen gedaen te worden. Dat evenwel zij comparanten genootdruft sullen sijn 't lijck eerlick ter aarde te brengen, die doodschulden besorgen betaald te worden tot laste des boedels, ook van crediteuren des selven boedels aff te eyschen haer specificatie om de staat des boedels te ondersoecken, de mobilen te doen inventariseren, de kinderen ten laste des selven boedels te doen bestaden en vorder alles tot dienste des boedels te geschieden, sonder dat nochtans zij comparanten van meninghe sijn hun deselve boedel als mombers of uit name der kinderen als erfgenamen te verclaren of intromitteren voor en aleeer Nicolaes de Goyer present zijnde zij off zijn comparanten van deselve advies sullen hebben, daarvan sij comparanten protesteerden bij desen ende versochten daarvan acte, welke is dese. Gedaen in het sterfhuis. Getuigen: Jacob van Dolre, Johan Cock en Goort Aertzn.

Vorstelijke Raad van Holstein en assesseur van Frederickstad

(Idem, folio 44-44v)

Op 4-4-1628 compareren voor notaris Johan van Ingen te Amersfoort Catharina en Adriana de Haen, gezustersen. Zij machtigen Henrick de Haen, hun broeder om te innen en vorderen de inschulden en restanten van de boedel van wijlen dr. Johan de Haen, hun overleden vader, vorstelijke Holsteijns Raedt en also assesseur in Frederickstadt, als in Holland en Zeeland uitstaande sijn. Penningen te ontvangen, quitantie te passeren en alles te doen hetgeen zij zelf zouden doen. Mits dat hun broer rekening en bewijs aan hun levert. Getuigen: Gijsbert Gijsbertzn van Hoorn en Abraham Pouyt.

Aanstelling van procureurs

(Idem, folio 44v-45)

Op 8-4-1628 compareert voor notaris Johan van Ingen te Amersfoort Lourens van Wijelandt (tekent Wijlant) secretaris tot Woudenberch als man en voogd van Catharina Haeck, inwoonder alhier machtigt Sr. Johan Haeck tot Hinsborch en Leonardus, Lantmeters tot cleynlubbeck, [N.B. onleesbaar wat er voor staat] sijn swagers 't samentlijk en elk int bysonder om mede uit zijn naam in de voors. qualite als een mede-erfgenaam van zaliger Peter Haeck in sijn leven Richter tot Schravenlen, Kervendonck en Wynekendoch te procederen tot scheydinge en deylinge en liquidatie van deselfs nagelaten erfenis, daarover te accorderen, maechescheyt maken, enige onroerende goederen (soo't het geraden bevonden wordt) te vercopen,

alieneren, transporten en alles te doen wat hijzelf present zijnde zoude doen. Getuigen Henrick Aertzn van Os en Frederick van Ham.

Jan de Moor is nog in leven

(Idem, folio 60-60v)

Op 23-08-1628 compareert voor notaris Johan van Ingen te Amersfoort de E. Manhafte Nicolaes de Goyer, Luitenant van de Ritmeester Bartholomeus Masson ten dienste van Zijne Co. Maj. [Kon. Majesteit] van Denemarken en verklaart bij waare woorden in plaats van eede ter requisitie van Janneken Jansdr. huysvrouw van Jan de Moor van Wageningen warachtig te zijn dat de voors. Compagnie omtrent juni 1627 tot Critsom in der Silecien sijnde onder de voors. compagnie noch in goede dispositie was Jan de Moor voorn., ruyter onder de voorn. compagnie die hen comparanten seer wel bekend was, tot een teycken vandien dat deselve hadde mangel aen sijn eene ooge ter saecke van verbrantheyt dat deselve Jan de Moor daer naer met een parthye in der Silesien uitgereden sijnde, deselve geseyt worde dootgebleven te sijn. Dan naderhandt door wedercompst van eenige van de par-thyen hij comparant verstaen heeft Jan de Moreé, sijnde een Fransman wesende overleden, wiens doode lichaem ook daarna op een paert terugge is gecommen en hij comparant deselven mede ter aerde heeft helpen brengen, maar dat hem comparant bericht is dat Jan de Moor met anderen van deselve parthyen gevanckelick genomen en in 's keysers dienst gebleven waren. Sulcx dat hij comparant voor seecker houdt deselve Jan de Moor des requirants man noch in de leven te sijn. Indien verzocht wil hij dit met de eed affirmeren. Jannichgen Jans verzoekt hiervan akte. Gedaan ter woon-plaatse van Jannichgen Goverts, weduwe van Johan Cock, Ritmeester. Getuigen Cornelis Corneliszn, brouwer en Jan van Rhijn.

Zoon laat de helft van zijn salaris door vader beleggen

(Idem, folio 62)

Op 2-9-1628 compareert voor notaris Johan van Ingen Reyer Aertzn Botter borger alhier, en verklaarde uit sijn eygen vrije wille sonder inductie van ijmants en om redenen (soo hij seyde) daertoe moverende geconsenteert en bewilligt te hebben in kracht deses dat sijn comparantes gagie die hij aen de Oost-Indische Compagnie geduyrende zijn uitlandigheid soo op reise wech en weder als aldaer te lande sal commen te verdienen, bij hem niet meer en sal worden ontvangen en genoten dan de helfte omdat de andere helfte bij Aert Gijsbertzn Botter, zijn vader, ontvangen en opgebeurt sal worden, doch bij de selven sijnen vader tot sijns comparantes profijte alhier op interesse sal worden beleyt om bij hem comparant 't capitael en revenu vandien bij sijn wedercompste ontvangen en genoten te worden, waervan Aert Gijsbertszn Botter versochte acte. Gedaen ten huuse van Aert Gijsbertzn. Getuigen Abraham Aertzn en Claes Stevenzn Vlugh.

Landen en plaggevelden in Hoevelaken

(Idem, folio 65v-66)

Op 21-09-1628 compareren voor notaris Johan van Ingen, Henrick Harmanszn, oud omtrent 60 jaren en Zeger Aertszn oud omtrent 47 jaren, beide woonachtig tot Hoevelaken in Gelrelandt en voor desen Henrick Harmanszn geweesde schepen aldaer en verklaarde bij ware woorden in plaats van bij eede ten verzoeke van de erfgenamen van de Weledele wijlen Jr. Jacob van Zuylen van Nijveelt in zijn leven Heere van Hoevelaken henluyden wel kenlick te zijn dat van oude tijden tot noch toe 't erve de Weledele Heere en Vrouwe van Hoevelaken zaliger gedachtenis voor de twee delen en die E. Carel van der Sande, oudt Auditeur van de Reecken Camer in Gelrelandt voor het resterende derde part competeren. Weesende 't eerste erve in Hoevelaken gelegen gelijk 't voors. nu bij Rutger Lambertszn gebruikct wordt in de uitsettinge van de schiltschattingen en andere buyrsettingen en lasten aldaer voor ses vierdels gereeckent is geweest en voor so veel in deselve lasten aldaer is uitgeseth en heeft moeten betalen. Waeronder mede begrepen waren de landen en plaggevelden dien annex gelegen hoewel deselve in de Gestichte resorterende en met een slootgen van landen in Hoevelaken gelegen gesepareert worden en dat bij haerluyder comparanten kennisse noijt daerover questie is gevallen. Dat oock enige der voors. landen in 't Gestichte gelegen haer water en Gelderse waterganck exponereren daer de Geldersen haer Bauwerck ten wederzijde zijn hebbende. Wel-cke Geldersen een vrije waterganck zijn heb-bende sonder Eemgelt of ander lasten in 't Gestichte te betalen. Voor redenen van wetenschap verklaarde Henrick Harmanszn dat hij des tijts van omtrent 34 jaren tot Hoevelaken gewoont heeft en alsnog wonende is en de tijd van omtrent 20 jaren aldaer schepen is geweest en alsulcx over de uitsettinge van schiltschattinge en andere lasten aldaer mede gestaen heeft. Ende Seger Aertszn seyde tot Hoevelaken te sijn geboren en van jongsbeens tot dese tijd toe aldaer gewoont te hebben en alsnoch te woonen en de uitsettinge ten huuse van zaliger Aert Gijsbertszn in zijn leven scholt te Hoevelaken, zijne vader heeft sijen doen en dat hij oversulcx van 't geen voors. is goede kennisse te hebben. Consenteren de comparanten dat bij de notaris hiervan souden worden gemaakt een of meer acten in forma. Gedaan te Amersfoort met getuigen: Adriaen Martenszn en Sijmon Volckenzn.

Adelborst doet trouwbelofte
(Idem, folio 152 d.d. 2-3-1630)

Andries Wes (ook Wis), adelborst onder de Compagnie van Capitein Mons. du Bois, sergiant-major reg. ter eenre en Apellonia, anders genaamt Anna Walles (ook Wallis) geadsisteert met Elias Wallis, haar oom en gecoren mombor in dese sake ter andere zijde en verklaarden uit haerluyder vrije wille sonder ymants bedwanck of inductie tussen henluyden aengegaen te sijn belofte van trouwe om in de navolgende tijd voltrocken te worden naar de inhoud van de placate opt stuck des huwelicx alhier geëmaneert op navolgende condition. Also dat Andries Wes binnen 's jaers nae dese sal brengen goede certificatie volgens de voors. placate suffisant van de plaatse sijner geboorte van dat hij is een vrij persoon sonder met enige trouwe beswaert te sijn, en daer beneffens hem brengen in gelde off goede coopmanschap 500 carolusgulden eens. Daerenboven wel gecleet, all vrij sonder belastinge daerop alsdan 't voors. huwelick tussen Andries Wes en Anna Wallesdr. sijn voortganck hebben sal en middelretijt en sal Andries Wes de voors. Anna Walles nyet mogen molesteren in rechte of daerbuyten tot consumatie des huwelick voors. En bij faulte van certificatie, cleringe en opbrengen van de voors. penningen ofte waaren binnen 's jaers voors., soo sullen de comparanten van malcanderen vrij en liber sijn, sonder enige trouwe of trouwbeloften op malcander te mogen pretenderen, daarvan de een ten behoeve van de ander in sulcke gevalle nu vooralsdan renunchierende. Verzoeken de comparanten hiervan acte, welke is dese. Gedaan ter woonplaatse van Elias Wallis te Amersfoort. Getuigen Reyer Cornelis Taets en Jan Henricx, linnenwever.

Vergadering van het lakencopersgilde
(Idem, folio 174v, d.d. 15/25 augustus 1630)

Clemens Gerritszn, ouderman, Dirck van Duver-den, busmeester en Johan Freys van Dolre, raedtsman van de Lakencopersgilde alhier en hebben in die qualite machtig gemaakt Johan Carmans, lakencoper, haarluyder mede-gilde-broeder om in naam van de voors. gilde en lakencopers alhier sich mede te laten vinden tot Amsterdam op de bijeenkomst van de gemeene lakencopers den 16/26 deses maands en navolgende bijeenkomsten en de vergaderingen die alsnog aengestemt zouden mogen worden en aldaer ten beste te helpen adviseren tot voltrekkinge van sodanige geconcipeerde artikelen en poincten als hem comparant toe gehouden sijn of anders deselve te helpen dressereren en richten sulx als met de meeste stemmen behouden zal worden te behoren. Belovende de comparanten van weerde te houden al hetgeen bij de voors. geconstitueerde volgens dese gedaan zal worden, verzoekende hiervan acte, is dese. Getuigen: Evert Claeszn en Thomas Evertzn, bakker.

Vermoord in Amersfoort door Anton van Nostrum

In oktober 2004 heeft de gemeente Boxtel een kloek boekwerk het licht doen zien, getiteld Baanderheren, Boeren & Burgers, een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en Gemonde, geschreven door streek-historicus drs. Jean Coenen, die de laatste decennia een dertigtal kleinere en grotere boekwerken over de Meierijse geschiedenis geproduceerd heeft. Hij vermeldt daarin op pagina 120 onder een tussenkopje 'Vestiging en vertrek' dat één van de Boxtel-aren naar Amersfoort vertrok. Hij schrijft letterlijk: In 1550 bijvoorbeeld overleed in Amersfoort Dirk Marten Gruijters uit Boxtel. Hij werd begraven in de Sint-Joriskerk aldaar. Zijn bezittingen, waaronder drie paarden, gouden ringen en een zwart fluwelen mantel, werden door zijn broer Goiaert Marten Gruijters naar Boxtel gehaald en overgedragen aan zijn vader Marten Gruijters. Blijkbaar was Dirk in Amersfoort in goeden doen. Hij had zelfs een knecht in dienst, die uit Zutphen kwam. Dat is alles.

Onlangs kwam ik de twee aktes waar Coenen naar verwijst bij mijn eigen onderzoek tegen. Bij het lezen bleek al snel dat er meer aan de hand was dan Coenen beschrijft. In een voetnoot suggereert deze dat de overlijdensdatum van Dirk Gruijters (Gruyters, De Gruijter) 26 oktober 1550 moet zijn. Het is mij niet geheel duidelijk hoe hij aan het jaartal 1550 komt. Er wordt weliswaar in de akten een datum vermeld in een lijst met uitgaven die na Dircks dood gedaan zijn, maar die slaat op een eerdere reis die Gruijters naar enkele Zuid-Neder-landse steden gemaakt heeft. Bovendien staat er 16 oktober 1550.

Coenen vermeldt ook niet dat Dirck Gruijters overleed na een fikse caféruzie, dus eigenlijk vermoord werd zoals de ooggetuige in de Boxtelse akte terecht constateert. Feit is dat op 18 maart 1552 Art Willemszoon Meijers als getuige voor schepenen van Boxtel een verklaring aflegt. In wat opgeschoond Nederlands luidt de getuigenis als volgt:

Art, zoon van Willem Meijers, geboren in Oirschot wonende te Vught, van goeder naam en faam oud 36 jaar, heeft op aandringen van Marten Goiaert Gruyters op zijn eed voor Jan van Zewel, schout tot Boxtel en Liempde, bevestigd en in presentie der schepenen verklaard en als waarheid gedeponereerd en gecertificeerd, dat het hem bekend was, dat binnen de stad Amsvoirt in de herberg van Cornelis Elberts, genoemd In den Eenhoren¹ bijeen zijn geweest: Cornelis die Wise, Dirck Martens Gruyters, Art Willems, Aelbert Lumans en meer anderen.

Zonder beschrijving van de ongetwijfeld gezellige bijeenkomst gaat de akte hierna meteen verder met: Ten slotte is Cornelis die Wise opgestaan en heeft zijn tabbart (overkleed) om zijn hals geslagen, is achter

Dirck Martens gaan staan, heeft hem bij zijn 'hoefstlop' (= het gat in zijn overkleed, dus zijn 'kraag') van zijn kleren gegrepen en stak Dirck met een 'brotmes ofte pungert' (broodmes of ponjaard, dolk) - wat voor instrument het was, is hem niet duidelijk geworden - in zijn linker arm. Daarop wilde Dirck zich omdraaien om Cornelis bij zijn hals te grijpen. Toen stak Cornelis hem in zijn rechter arm zodat hij op beide plaatsen bloedde. Toen sprong Art Willems over de tafel om Cornelis de Wise tegen te houden. Daarop stak Cornelis die Wise, Dirck in zijn hoofd. En Dirck zonk neder ter aarde voor de schoorsteen.

Hij, Art Willems, heeft niet gezien dat Dirck een mes had. Daarop heeft Aelbert Lumans tegen Cornelis gezegd: 'Wat heb je nu gedaan? Hoe jammerlijk heb je die man vermoord? Hoe 'dusent duvel' heb je dit nu kunnen doen? Red je daar maar uit.'

En Cornelis zei: 'Hoe kom ik hieruit?' en 'wat is passend en redelijk?'

Anno '52 de dag na Geertruden Henrick Wouters en Jan Loyen, schepenen (Gertrudis = 17 maart).

Omdat herrieschoppers onverwijld door de Amersfoortse schout Vincent van der Houve gearresteerd werden, is het interessant om te weten of Cornelis de Wise (de Wijs) ook opgepakt werd en of het stadsgerecht hem veroordeeld heeft. In dat geval moet zijn vonnis in de Amersfoortse archieven te vinden zijn.

Maar eerst zijn er enige bijzonderheden uit een andere akte in het Boxtelse archief het vermelden waard, namelijk een lijst met uitgaven die na Dircks dood gedaan zijn. Om onduidelijke redenen is deze lijst ingeschreven in de boeken van de schepenbank van Boxtel. Mogelijk heeft dat te maken met het feit dat één van de schepenen, Henrick Wouters, de zwager was van de vermoorde Dirck de Gruyter. Waarschijnlijker is dat Dirck en zijn trawanten door de Boxtelse overheid 'uitgezonden' waren om dienst te nemen in het leger van de Spaanse koning, een niet on-gebruikelijke bijdrage aan 's lands defensielasten vooral in de tijden van de Tachtigjarige Oorlog. Enkele uitgavenposten wijzen in die richting. De 'project-administratie' begint met een korte verklaring:

Wij Gerart Gerart Jacobs, Jan Loyen Lippenzone, schepenen in Boxtel, tuygen dat voir ons gecomen is Goiart Martens Gruyters; ende heeft verclaert dat hij van Amsvoirt nae Dirckx doot, sijns wettige brueders, over had gebrocht twee peerden die hij geleverd had in handen sijnen vaders ende Henrick Wouters, Dirckx swager. Ende tdoorde peert had hij vercoft tot 's-Hertogenbosch inden Gulden Cop voir 34 gulden 10 stuver gevaluweerts ghelt ende dat ghelt hon geleverd.

Dirck was dus de zwager van de schepen Henrick Wouters. Hij bezat drie paarden die naar Boxtel vervoerd werden door Dicks broer Goiart Gruijters, die naar Amersfoort kwam om de begrafenis te regelen en betalingen te verrichten. Een van de paarden werd in Den Bosch verkocht en het geld werd overgedragen aan Dircks vader en Henrick Wouters: "dat ghelt hon (= hun) geleverd." Naast de bovenvermelde bezittingen van de gedode Dirck die in de lijst vermeld worden, zijn er uitgaven die betrekking hebben op Dircks uitvaart en andere die meer de 'sfeer' rond zo'n voorval in die tijd karakteriseren. De meest interessante posten luiden als volgt:

Voor een kruis en schild 3½ gulden. Voor de priesters die Dircken ophaelden om te begraven elck priester 2 stuiver. De coster en de grafmeester tesamen 3½ gulden. Hij ligt begraven in de Sint-Joriskerk bij des Heilichs Sacraments altaer. De bode tot Boxtel gezonden 14 stuiver. Voor zijn dootkist 14 stuiver.

'2 hoyen opt hoise te setten 7 stuyvers' (= 2 bosjes hooi op het huis te zetten). Ook heeft Goiart voor Dircken door heer Peter Willemsen doen lezen 5 zielmissen 10 stuiver. Ook voor Dirck Martens uitvaart heeft Marten gegeven in wass 13 pont metter vracht van den carssen 2 gulden 16 stuiver.

Noch sevenhondert schon broots gespijnt (= wittebrood uitgedeeld) 2½ gulden 3 oort. De coster 2 stuiver.

De kapellaen 4 stuiver. De schoolmeester 4½ stuiver. Ook opte uitvaart 163 personen ten eeten elck 1½ stuiver, dat maakt 12 gulden 4½ stuiver. Noch van bier na die maeltijt en een oude schult tot Gisbert Philippus 3½ gulden 4 stuiver.

Andere onkosten die Goiart Gruijters in Amers-foort moest betalen in verband met de begrafenis van zijn broer, zijn:

Noch in zijn herberg voor bier 14 stuiver. In de herberg waer Dirck gestorven was voor onkosten 9 gulden 4 stuiver. Noch terselver tijt ende plaets voor wijn in zijn ziekbedde gebezigt 15 stuiver. Noch de weert waer Dirck gewond werd 12 stuiver. De maagt in hetzelfde huis voor haer loon 10 stuiver. Noch most hij geven den genoemde weert voor de onkosten van Dirck, want hij was metter somme niet tevreden en dat was eenen gulden. Noch een vrouw voor zijn havenen (= behandeling en verzorging) en doodkleed 14 stuiver.

Noch Wouter van Zutvenne, zijn knecht

twee ridders. De peerdemeester 10 stuiver. Noch tot verscheiden plaetsen tot Amsvoirt betaelt in verscheiden tijden eertijds verteerd door Dirck in Den Horen¹ en voor Art Willemsen 28 gulden. Noch de Minderbroeders tot Amsvoert gegeven 7 stuiver. Tot Boemel (= Zaltbommel) op Sinte Maria Magdalenen Dach (22 juli) verteert 27 stuiver.

In den Gulden Cop int weedervaren metter 3 peerden en de knecht verteert 21 stuiver.

Noch des anderen daags voor den knecht afgesproken 8 stuiver omdat hij die cleeder weeder wilde hebben.

Van een peerde te beslaen 3 stuiver. Van den anderen toe Bosch te beslaen 7 stuiver.

Ook noch betaelt 2½ el zwarts (= zwarte stof) voor zijn dochter elck el 23 stuiver.

En drierde el roods (= rode stof) 11 stuiver. Een el wits 2½ stuiver.
Ook had Dirck Martens beloofd aan Heilken de huysvrouw van Hanrick Wouters 'om sijnder kinder wil schoenen, kleeren en twee nieuwen, daarvoor gegeven 12 stuiver.
Henrick, Dircks zwager, om twee kinderen van Dirck te kleeden, gegeven twee gulden.

Uit de laatste zinnen blijkt dat Dirck Gruijters waarschijnlijk getrouwd was en minstens twee minderjarige kinderen en een dochter had; in dit stadium van mijn verhaal belangrijk om even te onthouden.
Dan volgt er nog een aantal posten dat betrekking heeft op Dircks verblijf in Tienen, Leuven en Mechelen, daterend uit de tijd voordat hij in Amersfoort om het leven kwam. Zijn beide broers, Goiaert en Willem, zijn na de moord in Amersfoort kennelijk op pad gegaan om achterstallige betalingen te innen:
Item hadden Goiaert en Willem uytgeweest om dese betalinge te krijgen te Thienen ende Loven ende Mechelen tesamen 24 dagen, voor hun vacatie ende loon 3½ gulden.
Item Goiaert heeft tot Tienen ontfangen van den fourrier vanweegen Dirck 133 gulden 16 stuyvers en die geleverd hunnen vader en Henrick Wouters, Dircks swager. Actum den zestienden octobris anno vijftich.
Dircks broers ontvingen dus vacatiegelden tijdens hun reis om achterstallige betalingen te innen, een aanwijzing dat zij in opdracht van scepene op pad waren.
De andere posten laten we hier maar verder buiten beschouwing.

Het Stadsgerecht van Amersfoort

De akten betreffende Cornelis de Wijs in het archief van het Stadsgerecht van Amersfoort waren snel gevonden. Omdat ze het gevecht in de herberg De Eenhoorn uitvoerig beschrijven en de droevige gebeurtenis in de getuigenverklaring van Art Willem Meijers verduidelijken volgt hier een samengevatte vertaling van de rechtszaak. Wie alle aktes integraal zowel in de originele taal als vertaald wil nalezen, kan deze vinden op de site Afdelingsblad.

De zaak voor de rechtbank van Amersfoort tussen de schout en Cornelis de Wijs.

Toen in 1550 de ruiters van het leger van stadhouder-generaal, de heer Van Beveren², een garnizoen zochten in Amersfoort, bevond zich onder de ruiters een 'cruytsler' genaamd Dirck de Gruyter alias Van Boxtel, ongehuwd, die geen wettige vrouw getrouwd had.(!)

Dirck liet toen echter zijn oog vallen op Willemtgen, de natuurlijke dochter van wijlen Goort de Wijs en deed haar een huwelijksaanzoek om zijn vrouw te worden.

Omdat Goort zijn dochter een flink bedrag als huwelijksgift had geschonken, heeft haar oom Cornelis de Wijs, die een zekere afgunst koesterde tegenover genoemde Dirck, het huwelijk verhinderd. Hij zei onder andere: "dat hij liever soude geseyn hebben dat die voornoemde Willemptgen mit een hondt te doen soude hebben op het onneerlixte". Hierdoor ontstond een zekere rancuneuse onvriendschap.

De woorden op het onneerlixte moeten hier worden toegelicht. Het Middelnederlandsch Woordenboek noemt 'onneerlijk' en 'oneerlike'

Het eerste woord betekent: niet adellijk, onedel en laag, het tweede: op eene onfatsoenlijke, schandelijke wijze; zóó dat iets iemand tot schande strekt, aan zijne eer wordt te kort gedaan.

Het Handwoordenboek van Verdam geeft voor 'oneerlijk' onder andere de betekenissen: onfatsoenlijk, oneerbaar en onkuis.

Het zinnetje betekent dus op het gebied van het oneerbare, het onfatsoenlijke. Daarmee is voor mij wel duidelijk wat Cornelis de Wijs de aanstaande verloofde van zijn nicht-je naar het hoofd geslingerd heeft: 'dat hij liever zag dat Willemptgen op het gebied van de onkuisheid (seks) beter met een hond te doen kon hebben'. Het zal je maar gezegd worden! Dirck had dus redenen genoeg voor 'een zekere rancuneuze onvriendschap, die niet opgestaen is geweest', zoals het rechtbankverslag fijntjes opmerkt.

Het verslag gaat verder.

Maar op 29 juli jl. gebeurde het dat in de herberg van Cornelis Gelbertszoon bij het stadhuis bijeen zijn gekomen Albert Lumanszoon, Bernt van Meeckeren, 'eenspan-ni-ger'⁴, en ook Cornelis de Wijs met nog anderen om één of meer potten bier te drinken. Daarbij zijn tussen Cornelis de Wijs en Dirck de Gruyter woorden gevallen over het belette huwelijk en de honende woorden van De Wijs. Het is zo hoog opgelopen dat er een handgemeen is ontstaan en dat zij 'blote messen of opstekers' getrokken hebben. Tijdens het gevecht heeft Dirck twee dodelijke wonden opgelopen in elke arm één, zodat Dirck binnen veertien dagen is overleden, zonder dat zijn wonden goed verzorgd en genezen waren. Integendeel, ze stonken en zaten vol 'vuur'. Zijn hele lichaam was ontstoken en aangetast en zat vol vuur zodat hij daaraan overleden is. Terstond na zijn dood hebben de schout, alsook de schepenen en het gerecht van Amersfoort met de chirurgijnen van de stad het lichaam gevisiteerd en bezichtigd. Ze hebben het lichaam in een toestand aangetroffen zoals hierboven omschreven. Omdat Cornelis niet zal kunnen ontkennen dat hij Dirck niet verwond heeft, - want de wonden zijn dodelijk bevonden - heeft de schout met goede redenen hem terecht vervolgd, te meer omdat Cornelis direct na het overlijden gevlucht is. Zijn vlucht alleen al was voldoende geweest om hem te vervolgen mocht de andere misdaad niet te bewijzen zijn. De genoemde persoon begeert echter van de doodslag gezuiverd te worden. Omdat de dodelijke wonden een feit zijn, behoort men zo'n misdaad niet te verbloemen en ongestraft te laten, want dat leidt tot terreur en het is geen voorbeeld

voor anderen.

De schout, eiser in deze, concludeert, dat de gedaagde om deze redenen volgens recht gevonnist zal worden en eist betaling van de kosten. Uit voorzorg zal de gedaagde in verzekerde bewaring blijven. Daarop heeft de gedaagde geantwoord dat het waar is, dat op de 9e juli bijeen zijn geweest in de herberg van Cornelis Gelbertszoon: Albert Lumanszoon, Cornelis de Wijs en Bernt van Meeckeren en Dirck de Gruyter, eenspanniger in het leger van Van Beveren, dat toen in Amersfoort lag, met Jan Verschuur en anderen om één of meer potten bier te drinken. Zij hebben alleen maar in vriendschap met elkaar zitten praten zonder dat er een twistgesprek is gevoerd.

Nadat de gedaagde zijn gelag afgerekend had en opstond om naar huis te gaan, haalde genoemde Dirck de Gruyter, zonder enige woorden een benen kammetje uit zijn tas en presenteerde het hem. Maar Cornelis de Wijs antwoordde: "Ik heb je geschenk niet nodig."

Terstond na deze woorden is Dirck de Gruyter

van tafel opgevlagen en wierp Cornelis - die net daarvóór opgestaan was om naar huis te gaan - op de grond. Meteen daarna heeft Dirck zijn mes getrokken en heeft Cornelis, die op de grond lag, daarmee in zijn schouder gestoken. Omdat Cornelis onder zijn mantel een 'harde huid' (= kolder, leren wambuis) aan had, kwam de steek niet echt aan, waarop Dirck de Gruyter de gedaagde nog een steek wilde toebrengen om hem te doorboren. Dat zou hem ook gelukt zijn als niet ene Bernt van Meeckeren deze tweede steek verhinderd had.

De gedaagde die op de grond lag en worstelde om weer op te staan, heeft toen zijn broodmes uit de schede gekregen en heeft daarmee genoemde Dirck de Gruyter, zijn aanvaller, een steek moeten geven, die hem in zijn arm trof ongeveer een handbreedte vanaf zijn schouder. Dirck riep daarna: "Waarom heb je mij gestoken?"

De gedaagde is, zodra hij zich van Dirck ontdaan had, naar buiten gegaan. Hij is het huis (herberg?) van Margriet van Emelaar ingegaan, alwaar hij zich een tijdje koest gehouden heeft zonder dat het weer tot vechten kwam. Daarom ontkent de gedaagde uitdrukkelijk dat hij Dirck meer dan één steek in zijn armen gegeven heeft, wat ook gebleken is toen Dircks hemd uitgetrokken werd. Hij bleek maar één steek in één arm te hebben en de andere steek is niet door de mouw van het hemd van de rechter arm gegaan. Ook de heelmeeesters, die de overledene onderzocht hebben, zeggen dat hij niet in zijn rechter arm gestoken is. Het is onwaarschijnlijk dat Dirck de Gruyter aan die ene wond gestorven is, omdat het onmogelijk is dat een mens aan een lichte verwonding in zijn arm overlijdt. Terstond daarna echter heeft ene Aert Slimhalsken eveneens gevochten met ene Jan Verschuur, die ook uit genoemde herberg kwam waar hij met Cornelis en de anderen vertoefd had.

Dirck de Gruyter, die dit gevecht zag, is Slimhalsken te hulp gesnel, waarna beiden met hun zwaarden vochten tegen Jan Verschuur. Daarbij heeft Dirck de Gruyter een zware en diepe verwonding aan zijn hoofd gekregen en is daarna door de buurtbewoners - die met stokken, bierbomen en hellebaarden de vechtenden probeerden te scheiden - zeer ernstig aan borst, armen en schouders toegetakeld.

Bijgevolg zijn er veel blauwe plekken op zijn lichaam gevonden alsmede een zware verwonding aan zijn hoofd. Het is bijna zeker dat Dirk de Gruyter aan deze grote en zware verwonding gestorven is en niet aan de messteek in zijn arm, die niet dodelijk was, noch dodelijk kon zijn zoals de genoemde hoofdwond, te meer ook omdat de heelmeeester die hem verzorgde, in het bijzijn van veel ruiters uit het genoemde leger wel 4 of 5 stukjes been uit die hoofdwond gehaald heeft. De heelmeeester verklaarde nog dat er een groot stuk been in het vlies van de hoofdwond zat dat hij niet durfde wegnemen.

Nadat Dirck de Gruyter ongeveer 14 dagen in bed gelegen had, is hij op het laatst gaan ijlen. En verder heeft hij vanwege de pijn aan zijn hoofd niet toegestaan dat men 'plaesters' (pleisters) op zijn wonden legde. Zelfs heeft hij de pleisters, die op zijn wonden gelegd waren, er weer afgetrokken. In deze toestand is hij uiteindelijk, bijna zeker als gevolg van de hoofdwond, in den Heer overleden.

Desalniettemin, ook al was genoemde Dirck aan de messteek in zijn arm gestorven, (wat ongetwijfeld niet zo is) dat daardoor de gedaagde van doodslag beschuldigd kan worden, aangezien hij, gedaagde, eerst door Dirk aangevallen is en zichzelf heeft moeten verdedigen.

Cornelis heeft hem wel neer moeten steken, wat ongetwijfeld juridisch, volgens wereldlijk en natuurlijk recht, geoorloofd is. De gedaagde ontkent uitdrukkelijk dat hij tegen Dirck de Gruyter of achter zijn rug om smadelijke of krenkende woorden gesproken heeft omdat hij tegen hem enige rancune, haat of nijd zou hebben.

Het gerecht concludeert dat de gedaagde wegens deze en om andere redenen niet ontvankelijk is en hij ontslaan hem van rechtsvervolging. Het gerecht, gezien het proces en de akten, spreekt recht in de naam van Zijne Majesteit de keizer, onze allergenadigste heer, en veroordeelt de gedaagde in een boete en de kosten van het gerecht. Aldus gedaan en uitgesproken door het gerecht van Amersfoort op 10 december 1551.

De zaak van Jan Verschuur

Meteen na dit verslag wordt de zaak van Jan Verschuur behandeld, die ook in de herberg aanwezig was geweest en die daarna ruzie gezocht had met de gewonde De Gruyter. Na de uitgebreide inleiding vervolgt het verslag:

Hoewel dit gevecht [met Cornelis de Wijs] hem niet aanging, heeft de gedaagde Jan Verschuur zich, staande in de deuropening van de herberg, geërgerd aan het arrogante gedrag van Dirck de Gruyter, en heeft de volgende opmerking gemaakt:

"Als men Cornelis de Wijs zonder woorden-wisseling op zo'n manier wil beetnemen, dan moet men zo'n man - wat te vermoeden was - ook verantwoording willen afleggen om de ruzie en de klachten af te handelen." Hij zei dit om hem en zijn landgenoot Aert van Oirschot, bijgenaamd Slimhalsken, te vertoornen en te provoceren. Zo kwam het dat er opnieuw ruzie ontstond tussen Jan Verschuur enerzijds en Dirck en Aert anderzijds, die de minachtende woorden van de gedaagde niet konden verdragen omdat het heethoofden zijn.

In dit tweede gevecht heeft Jan Verschuur aan Dirck de Gruyter een derde en dodelijke verwonding toegebracht en wel zodanig dat Dirck een dag later overleden is. De dodelijke wond aan zijn hoofd lag nog open en was nog niet verzorgd. Dit alles is geconstateerd terstond na de dood van Dirck de Gruyter door schout en schepenen en het gerecht van Amersfoort, die de chirurgijnen van de stad het lichaam van de overledene hebben laten visiteren.

Hierna volgt een beschrijving van de gerechtelijke procedure en bewijsvoering. Jan Verschuur voert aan dat hij door Cornelis de Wijs was geïnviteerd om samen de bloemetjes buiten te zetten; de andere personen van het gezelschap waren vreemden voor hem. Nadat de rekening betaald was, is hij opgestaan om naar huis te gaan.

Toen de gedaagde bij de deur stond te wachten totdat zijn mantel gebracht zou worden, is ene Cornelia, de weduwe van Zeeger Harten, bij hem komen staan en vroeg:

"Jan wat sta je daar te doen, op wie wacht je? Mij dunkt dat ze daarbinnen vechten, dus ga maar met mij mee."

Waarop hij, gedaagde, ongeveer geantwoord heeft:

"Ik heb met dat gevecht niets te maken, het zijn vreemden voor mij. Als ik mijn jas maar had dan kon ik gaan."

Daarop antwoordde Cornelia:

"Ga mee naar ons huis. Ik zal je jas halen."

Cornelia heeft dat gedaan en toen zij met de jas kwam aanlopen om die bij Jan om te hangen, toen is er uit de herberg plotseling een man gekomen, genoemd Aert van Oirschot alias Slimhalsken, met een zwaard onder zijn arm of in zijn hand, die plotseling van leer trok en met het zwaard op gedaagde insloeg. Meteen daarna, terwijl de gedaagde terugdeinsde, is Dirck de Gruyter, die ook een bloot zwaard in zijn handen had, Aert van Oirschot komen helpen. Zonder vooraf woorden gehad te hebben, vielen zij de gedaagde schielijk aan. Hierdoor was hij, gedaagde, genoodzaakt zichzelf te beschermen door zijn mes te trekken. Daarbij heeft hij, gedaagde, luidkeels naar de omstanders geroepen: "Jullie zien dat ik onschuldig wordt aangevallen, ik moet mijzelf verdedigen". Ondanks dat werd de gedaagde krachtig aangevallen.

De gedaagde was al teruggeweken tot aan de Peperstraat [circa 100 m vanaf De Eenhoorn], waar hij door de genoemde personen ernstig aan zijn hoofd, gezicht en handen verwond werd, zo erg dat er een stuk vlees van zijn hoofd op straat viel en het bloed door zijn ogen liep zodat hij vrijwel niets meer zag. Als hij, gedaagde, niet door de omstanders met houten stokken, vleesvorken en ander gereedschap ontzet was, dan had hij moeten vrezen dat zij hem niet hadden laten gaan! De gedaagde ontkent niettemin dat hij genoemde Dirck de Gruyter die hoofdwond waaraan hij gestorven is, heeft toegebracht. Hij verklaart dat hij onwetend en onkundig was, totdat hem ter ore kwam dat hij, gedaagde, door de schout voor de rechtbank van Amersfoort gedaagd werd om zich juridisch te verantwoorden en de conclusie te aanhoren zoals de schout die tegen hem zal nemen.

Het gerecht concludeert dat de gedaagde wegens deze en om andere redenen niet ontvankelijk is en ontslaat hem van de aanklacht. De uitspraak van het gerecht in de naam van Zijne Majesteit de keizer, onze allergenadigste heer, luidt:

Omdat de gedaagde als aanvulling op zijn bewijsvoering onder ede verklaard heeft, dat hij gedaagde op zeker moment, voordat hij op Dirck de Gruyter insloeg aan de omstanders uitdrukkelijk verklaard heeft dat hij genoodzaakt was zijn leven te redden en zich tegen de aanvallen van Dirck de Gruyter en de zijnen te verdedigen, heeft het gerecht hem onslagen en ontslaat de gedaagde bij dezen van de aanklacht van de schout.

En de kosten van dit proces worden gecompenseerd omwille van genoemde redenen. Op datum als boven.

Tot slot

De datum waarop de caférúzie plaatsvond is in mist gehuld. In het eerste rechtbankverslag wordt zowel 29 als 9 juli lestdeden genoemd. Het gerecht deed zijn uitspraak op 10 december 1551. In het tweede verslag is eveneens sprake van 9 juli maar het jaartal (anno vijftich) is niet juist.

In de lijst met uitgaven na Dircks dood komt echter een post voor die 29 juli uitsluit: Tot Boemel op Sinte Maria Magdalenen Dach verteert 27 stuiver. De feestdag van Maria Magdalena - een zeer populaire heilige in de Middeleeuwen vanwege haar levenswijze - viel op 22 juli. Dit moet wel op de terugreis slaan; de caférúzie en de begrafenis hadden dus al plaatsgevonden. De datum van het gevecht in de Amersfoortse binnenstad kan dus vastgesteld worden op 9 juli 1551 oude stijl, zijnde een donderdag. In het eerste verslag wordt verder nog vermeld dat Dirck de Gruijter ongeveer 14 dagen na de caférúzie na een ziekbed overleed, terwijl hij in het tweede verslag binnen één dag na de knokpartij bezweek.

Het lichaam van de vermoorde Dirck de Gruijter werd begraven in de Sint-Joris-kerk voor het Heilig-Sacramentsaltaar. Jammer genoeg zijn de grafregisters uit 1551 niet bewaard gebleven. Er is echter nog hoop dat er ooit beenderen van iemand met een ingeslagen schedel gevonden zullen worden, want in het schip van de Sint-Joriskerk zijn nog geen archeologische opgravingen verricht. Bij restauratiewerkzaamheden in de jaren 1962-1969 zijn er wel enkele putten gegraven ten behoeve van vloerverwarming, waarbij archeologische waarnemingen zijn gedaan.

Aert van Oerschot, alias Slimhalsken uit de Amersfoortse akten moet waarschijnlijk vereenzelvigd worden met de persoon die in maart 1552 voor de schepensbank van Boxtel een verklaring aflegt. Daarin wordt hij aangeduid als Art Willem Meijers, geboren te Oirschot en wonende te Vught. Overigens laat deze Art zijn fantasie de vrije loop als hij laat aantekenen: Toen sprong Art Willems over de tafel om Cornelis de Wise tegen te houden. Daarop stak Cornelis Dirck in zijn hoofd. En Dirck zonk neder ter aarde voor de schoorsteen.

Als hij voor de rechtbank in Amersfoort dezelfde getuigenis had afgelegd, dan was Cornelis de Wijs beslist niet vrijgesproken.

Over Dircks burgerlijke staat en zijn kinderen die in de Boxtelse akte vermeld worden, heb ik sinds kort aanvullende gegevens kunnen achterhalen. Maar dat verhaal bewaren we voor de volgende keer.

Voetnoten:

1 De Eenhoorn: tot 1768 een brouwerij in de Krommestraat te Amersfoort (pandnr. 630), naast brouwerij De Kroon, thans Kromme-straat 38/40. Of misschien toch nummer 42?

2 Van Beveren: Maximiliaan van Bourgondië (Bergen op Zoom 28 juli 1514 - Zandenburg 4 juni 1558), heer van Beveren, Veere, Vlissingen, enz. Hij werd in 1547 stadhouder van Holland, Zeeland en Utrecht, hetgeen hij tot zijn dood bleef. Hij werd opgevolgd door Willem van Oranje.

3 cruytser / cruytzer = onbekend woord, waarschijnlijk kruithandelaar of kruittransporteur.

4 eenspanniger = een paard dat gewend is alléén in het tuig te lopen (zie o.a. Verdam), dus alléén voor een kar gespannen wordt, maar hier is die benaming duidelijk een aanduiding van de begeleider van het edele dier, dus de voerman. Zie ook het Duitse 'einspännig' = met één paard.

Bronnen:

Baanderheren Boeren & Burgers, een overzicht van de geschiedenis van Boxtel, Liempde en Gemonde, door drs. Jean Coenen, verschenen in oktober 2004.

RANB Boxtel ORA 65 fol. 3v en fol. 57v

Archief Eemland, Stadsrecht Amersfoort inv. nr. 428-1, fol. 202v en volgende.

Idem, Blaffert van het huisgeld 1755

Idem, Onderzoek "De Kroon"; verslag van een historisch en archeologisch onderzoek (G 1073), door W.J. van Hoorn 1978.

Idem, De St. Joriskerk in Amersfoort, van hofkapel tot kapittelkerk, door K. Emmens.

60-jarig Jubileum NGV

CD-ROM met kwartierstaten

Eén van de projecten waarvoor wij uw aandacht vragen is de productie van een CD-ROM met kwartierstaten. Deze CD-ROM zal gratis verstrekt worden bij het entreebewijs. Er kunnen nog kwartierstaten ingeleverd worden.

De te volgen procedure om een kwartierstaat in Gedcom aan te leveren staat vermeld op de website van de NGV: www.ngv.nl/Jubileum - 60 jaar NGV.

- de sluitingsdatum voor het inleveren van de kwartierstaten is 1 november 2005;
- kwartieverlies is toegestaan in de vijfde generatie;
- een kwartierstaat

Oude foto's gevraagd

Bij een jubileum horen foto's, over wat er zoal gebeurd is tijdens het zestigjarig bestaan van de NGV. Een nieuw afdelingsbestuur, lezingen, excursies, diverse jubilea, het verenigingscentrum enz. enz. We zijn ervan overtuigd dat er her en der in de vereniging leden zijn die dergelijke foto's bezitten.

Het is de bedoeling dat tijdens de lustrumviering op 13 mei 2006 een fototentoonstelling wordt ingericht. Met het oog daarop heeft de lustrumcommissie mij gevraagd zoveel mogelijk foto's uit de afgelopen zestig jaar NGV te verzamelen. Vooral foto's uit de beginjaren zijn welkom.

Als u in het bezit bent van dergelijke foto's, zou u dan contact met mij willen opnemen. Uiteraard krijgt u uw foto's terug. Ik hoor graag van u vóór 1 oktober a.s.

Angelique Hajenius, Kooikersplein 6, 3721 BK Bilthoven, tel. 030-2286758.

E-mail: angelique.hajenius@wanadoo.nl

die slechts plaatselijk bekend en/of eerder gepubliceerd is, kan ook ingezonden worden.

Oost-Gelderse Contactdag

Op zaterdag 17 september 2005 wordt in Groenlo de 10e Oost-Gelderse Contactdag voor Genealogie, Boerderij- en Streekgeschiedenis gehouden. De derde zaterdag in september in Groenlo! Traditiegetrouw de dag van de Oost-Gelderse Contactdag.

De opzet van deze contactdag is om, net als in andere jaren,

De opzet van deze contactdag is om, net als in andere jaren, de beoefenaren van genealogie, boerderij- en streekgeschiedenis de mogelijkheid te bieden om op een ongedwongen wijze met elkaar in contact te komen en om te zien en laten zien wat er allemaal op dat gebied geboden wordt. Kortom, van belang voor eenieder die genealogisch en/of geschi Als standhouders zijn op deze Contactdag aanwezig genealogische verenigingen, oudheidkundige en cultuur-historische verenigingen, uitgevers op het gebied van (streek-)geschiedenis, archieven; bibliotheken; aanbieders van genealogische computerprogramma's, antiquariaten enz. Op deze Contactdag treft u standhouders uit Nederland aan maar ook enkele uit het Duitse grensgebied.

Ook is er weer aandacht voor hoe internet als bron van informatie gebruikt kan worden bij genealogisch onderzoekdeskundig actief is in Oost-Gelderland.

De Contactdag wordt gehouden in het Cultureel Centrum De Bron, de voormalige kerk op de hoek Buitenschans-Ruurloseweg. Bezoekers zijn welkom van 10.00 tot 16.00 uur. De toegang is evenals de vorige keren weer gratis.

Deze Contactdag wordt weer georganiseerd door een werkgroep uit een viertal organisaties, zijnde:

- Oudheidkundige Vereniging Groenlo;
- Nederlandse Genealogische Vereniging, afdeling Achterhoek en Liemers;
- Oostgelderse Stichting voor Genealogie en Boerderijonderzoek (OSGB);
- Werkgroep voor Familie- en Boerderijgeschiedenis in Oost-Gelderland.

Voor inlichtingen over deze Contactdag kunt u terecht bij de voorzitter van de Werkgroep: Jos M.G.

Lankveld, tel. 0481-373478 (e-mail: lankveld.josmg@planet.nl) of Johan Hiddink, tel. 0318-618618 (e-mail: jenghiddink@hetnet.nl).

Waarschuwing voor dubieuze praktijken

De NGV-afdeling Land van Cuijk en Ravenstein stuurde ons het volgende bericht.

In het verleden zijn er dubieuze praktijken geweest van Louter, Heraldica en De Heraut. Opnieuw bereiken ons berichten over een onbetrouwbare Stichting Genealogie Nederland, die wervingsbrieven rondstuurt. Zo'n brief bestaat uit twee pagina's onzin over het levenswerk van de voorzitter van die stichting en bevat verder aanbiedingen met een prijslijst van kronieken, familiewapens, wandstambomen met massieve houten wapenlijst! Volgens het briefpapier is de Stichting Genealogie Nederland gevestigd Koningin Julianaplein (zonder een huisnummer!), Postbus 11612, 2502 AP te 's-Gravenhage; tel.: 0900 - 2022 700 (20 cpm).

Enkele citaten uit de brief:

Eventuele vragen op genealogisch gebied kan men uitsluitend schriftelijk en persoonlijk stellen aan de heer Willem Pince, voorzitter van de Stichting; adres Postbus 11612, Den Haag, zoals hierboven vermeld. Uw kroniek bevat maatgesneden informatie die na bestelling verwerkt wordt! Ofschoon voor de Kroniek de beste bronnen worden gebruikt, zijn deze helaas niet compleet en is een directe bloedverwantschap helaas niet altijd te garanderen! Voor aanvullend genealogisch onderzoek kan men het beste contact opnemen met een van de gerenommeerde verenigingen op dit gebied. Leveringen onder vooruitbetaling, contant of rembours.

Er is door leden wat rekerchewerk verricht. De betreffende stichting is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel Haaglanden:

Stichting Genealogie Nederland, Broekweg 70, 2266 LJ Leidschendam, KvK inschrijvingsnummer 272.492.65. Dezelfde persoon met hetzelfde adres heeft aldaar ook nog een postorderbedrijf gevestigd en is tevens regionaal contactpersoon van de Nederlandse Belangenvereniging van Hobbydierhouders. Het vermoeden bestond dat deze heer Pince dezelfde persoon was dan de heer F. van P., de eigenaar van De Heraut, die in de negentiger jaren diverse malen is veroordeeld voor zijn praktijken, maar deze heer Pince schijnt toch iemand anders te zijn.

Misschien kunnen de NGV-leden, vrienden van het CBG en alle andere serieuze genealogen en onderzoekers hun persoonlijke netwerk inschakelen om iedereen te waarschuwen voor de zinloze praktijken van bovengenoemde Stichting Genealogie Nederland.

Stamboom De Graaf-Ritz-Meyboom

Na het overlijden van mijn moeder ben ik in het bezit gekomen van een hele stapel foto's en een schoolschrift met een genealogie van de familie De Graaff van mijn moeders zijde geschreven door H.H.A. de Graaff te Den Haag in 1931. In dit schrift begint hij met Michael Graff (1640-<1701) uit Freiburg Duitsland. Zijn afstammelingen hebben zich verspreid tot in Frankrijk, Engeland, Amerika en Nederland. Tevens zit er een beschrijving bij van een wapen en daarvan weer een stempel en een metalen mal (denk ik).

Verder ben ik in het bezit van:

- Een uittreksel van 1940 van de Kerkeraad te De Rijp inzake een heer Klaas Appel, geboren 25 maart 1804.
- Een uittreksel uit het geboorteregister van de gemeente Den Haag betreffende de geboorte van Marinus Jacobus Ritz op 30 november 1826, vader Basilius Christian Ritz, moeder Alida Cornelia Burnet. Uit de papieren blijkt dat zij waarschijnlijk familie was van de bisschop van Salisbury Gilbert Burnet (1689-1715).
- Een akte van het huwelijk op 3 april 1850 van Marinus Jacobus Ritz en Dorothea Pieternella Meyboom, kind van Dirk Johannes Meyboom en Maria van der Beek.
- Nog een uittreksel uit het geboorteregister van de gemeente Den Haag betreffende de geboorte op 16 oktober 1855 van Alida Cornelia Ritz, vader Marinus Jacobus Ritz, moeder Theodora Pieternella Meyboom
- Een uittreksel van de gemeente Den Haag betreffend het overlijden van Dorothea P. Meyboom op 21 juni 1902.

De foto's stammen uit begin 1900 en later.

Ik vraag mij af of er misschien iemand is die zich bezighoudt met genealogie en op zoek is naar deze informatie. Ik vind het zonde deze gegevens weg te doen, maar ik weet niet goed wat ik ermee zou moeten doen. Kunt u hierin iets voor mij betekenen?

Mevr. Erny T. Binnendijk, Parnaskruid 50, 3824 PH Amersfoort,
tel: 033-4557304, e-mail: etb@tele2.nl.

Genealogie Burman

Mijn naam is Bart Burman, geboren in Antwerpen met Utrechtse en Vlaamse (Lier en Doornik) roots. Nu ben ik op zoek naar mijn Hollandse voorouders langs opa's kant. Sommige sporen verwijzen naar Nijkerk. Mijn grootvader Eduard Burman (Utrecht 1888) was de jongste van zes kinderen. Slechts zijn broer Johannes Bernardus Burman (Utrecht 1884) heeft een tak naar Dordrecht en Eindhoven.

Ook weet ik dat mijn opa rooms-katholiek was en volgens zijn dochter, tante Nelly, kwam de familie uit de streek Leusden, Amersfoort, Nijkerk en Harderwijk.

Hun ouders: Harmen Burman, smid in de omgeving van Utrecht (Hamersveld 20-05-1837), huwde op 26-02-1873 met Hendrica Petronella Willems, huisvrouw geboren 's-Hertogenbosch 23-12-1849; haar vader was veldwachter te Odijk.

Hun grootouders, en nu komt het: Peter Borman (geen Burman) tabakswerker te Leusden (Amersfoort 1807), huwde op 02-05-1832 met Joanna van Esveld, naaister (Nijkerk 1799-Amersfoort 17-11-1868). Zij hadden twee zonen, Harmen en Hendrik, en een dochter Maria.

De ouders van Petrus Borman worden op de huwelijksakte als volgt vermeld:

Harme Borman gehuwd met Maria Albertse, reeds overleden voor 1832. De ouders van Jannetje van Esveld zijn Richardus van Esveld, werkman, gehuwd met Adriana Hendrikse. Haar ouders leefden nog alsmede de vader van Adriana.

Het klopt allemaal tot die naamswijziging van Petrus Borman (schrijffout?) en zijn ietwat mysterieuze vergetelheid, slordigheid van de namen van zijn ouders bij de trouw.

De sleutel ligt waarschijnlijk te Nijkerk.

Waarom is de familie van Esveld verhuisd naar Leusden, of zijn Petrus en Joanna eerst getrouwd in Nijkerk en dan verhuisd naar Leusden?

Voorts heb ik nog twee andere sporen gevonden. Is dit familie?

1. Hermannus Burman, geboren Nijkerk 1779, gehuwd op 09-10-1804 met Maria Berends, geboren Nijkerk 1783.
2. Herme Pieter Burman gehuwd met Marijtje (Martje) Hendrik in de Kromme Elleboog op 22-12-1786. Zij zouden een kind hebben met de naam Herme dat gestorven is op 25-05-1811. De moeder zou gestorven zijn op 23-06-1804.

Een hele boterham en dus onbeleefd om met een volle mond zoveel te vragen. Hopelijk ligt in één van jullie databanken de link naar onze familie, een grensgeval tussen de provincies Utrecht en Gelderland gedurende een roerige periode einde 18e eeuw.

Beleefde groeten van
Bart Burman, Edegem, België.
(adres en telefoon / faxnummer en e-mailadres bij de redactie bekend)

Uit een snelle controle bij genlias.nl blijkt dat onze Belgische vriend zich geen zorgen hoeft te maken over de naam Peter Borman. Bij de huwelijken van twee van zijn kinderen, namelijk Harmen en Hendrik, respectievelijk in Utrecht en Leusden worden als ouders vermeld Peter Burman en Jannitje/Jannetje van Esveld.

Stadswandeling Utrecht

Tijdens de excursie naar Schokland op 14 mei vroegen enige van de aanwezige Amersfoortse leden naar de stadswandeling in Utrecht in september. Daarom wil ik op 17 september a.s. met de liefhebbers een echte wandeling door Utrecht maken. Het is de bedoeling dat wij om 10.00 uur starten. Nadere bijzonderheden krijgt u bij opgave.

U kunt zich na 1 september voor de wandeling opgeven op e-mailadres:
elsenaar3@zonnet.nl, telefoon 030-2715995.

Ook kunt u mailen of bellen met Hetty Venema: hettyvenema@casema.nl, telefoon 030-2203375.

Jan J.A. Elsenaar

Naamsverandering

Onze kinderen hebben bij de geboorte de achternaam van mijn man gekregen. Op dit moment loopt er een aanvraag bij het Ministerie van Justitie met het verzoek om naast deze achternaam de achternaam van mij, de moeder, toe te voegen. Omdat mijn familienaam op het punt staat om uit te sterven is deze mogelijkheid wettelijk aanwezig.

Ik wil graag de procedure helemaal goed volgen zodat alles gaat lukken. Ik zou graag in contact treden met mensen die met succes een dergelijke procedure hebben afgerond.

Wilt u alstublieft contact opnemen?

Hanny Thijssen, tel. 033-4655040

Pas op de hond

Uit: Het Volk, datum 1 december 1909

De Haagse rechtbank veroordeelde gisteren A.C. aldaar, die op den 6en September op den Trekweg een vrouw met zijn hondenkar overreed of aanreed, tengevolge waarvan de vrouw overleed, tot één maand hechtenis.

Beste Redactie

Vanuit het Limburgse - waar de oorsprong van mijn familie ligt - krijg ik zo nu en dan wat lectuur toegezonden. Daarbij deze keer een artikel uit de Maasgouw van 1903, dat Amersfoort betreft. Het origineel is afkomstig uit de Croniek der Stad Maastricht, samengesteld door Ludovicus Franciscus Loyens, griffier bij het Luiksche Hooggerecht te Maastricht. Op pagina 334 daarvan is vermeld:

Den 11 Junij 1737 sijn tot Amersfoort in Holland, onder een schrikkelijk onweeder, hagelsteen en gevallen soo dick als duiveneijeren, waerdoor de glaesen van de kercken en hujsen sijn geworden ingeslagen, aparentelijck is dit gebeurt om de Jansenisten daer uit te verjagen, die uijt alle gewesten, waer sij gebannen sijn, daernaer toe gevluucht sijn.

Met vriendelijke groeten,
Wim N. Koningstein

Bidprentjes-CD van de Afdeling Zuid-Limburg

Op zaterdag 8 oktober aanstaande tijdens de Parkstad Heemkunde dagen (8 en 9 oktober) in het Roda stadion te Kerkrade zal de Nederlandse Genealogische Vereniging afdeling Zuid-Limburg haar tweede bidprentjes-CD presenteren.

Deze CD met meer dan 200.000 bidprentjes bevat naast gegevens van de vorige CD, de bidprentjes uit de

verzameling van pastoor Joseph Penders zaliger. De collectie is nu in beheer bij de Pastoor Joseph Penders Stichting.

Joseph Penders, geboren in Dieteren was, priester in Haelen, Meijel, Blerick-Boekend, Swartbroek en Heel. Uit deze plaatsen komen zeer veel prentjes voor. Via andere priesters en verzamelaars kreeg hij veel prentjes uit de rest van Nederlands en Belgisch Limburg en Brabant.

De CD kost € 12,50 voor leden van de Nederlandse Genealogische Vereniging en € 15,00 voor niet-NGV-leden. Kun je met het originele hoesje van de eerste CD aantonen dat je de eerste bidprentjes-CD aangeschaft hebt dan krijg je € 5,00 korting!

Verzendkosten in Nederland zijn € 1,50. Bestellen kan door € 14,00 respectievelijk € 16,50 over te maken op giro 7750968 ten name van Arno Griens te Landgraaf onder vermelding van 'NGVZLB3' en uw postcode én huisnummer.

Allemaal digitaal door Antonia Veldhuis

In deze rubriek komen interessante homepages en nieuwe digitale -be-standen aan bod. Tips kunt u mailen aan: antonia.veldhuis@hetnet.nl.

Groninger bronnen

Piet Molema heeft van Dick Kuil de inhoudsopgave overgenomen van de tijdschriften HuppelDePup (HDP), Gruoninga en Westerwolde. Ze zijn te vinden op zijn homepage <http://www.familiemolema.nl/grweb.htm> onder Boeken en Tijdschriften.

Er komen de laatste tijd steeds meer digitale bewerkingen op internet, waaronder ook van Groningen. Op de door mij als favoriet ingestelde pagina van Herman de Wit (<http://geneaknowhow.net/digi/bronnen.html>) kunt u dat zien bij NIEUW, links in de blauwe balk in een goudkleurig kader. Aanklikken daarvan geeft de nieuwste digitale bestanden die de laatste maand(en) ter beschikking zijn gesteld, de nieuwste bovenaan. De rangschikking is daardoor dus niet per provincie. Dat is wel het geval bij bestanden die er al opstonden, in de linker kolom.

Van de door De Groninger Archieven beschikbaar gestelde bestanden noem ik de inventarissen van boedels in de archieven van Faveling, Hunsingo, Oldambt, Westerkwartier, Selwerd en Sappemeer en Bellingwolde tot 1811 (toegang 730-735, zie ook HDP 1991 nr. 1). Verder o.a. lijsten van landgebruikers in Ten Post en 't Zandt en onderhoudsplichtigen van bruggetjes in Wittewierum. Alle van 1611. Door aanklikken van het gewenste komt u in het bestand. Menno de Lange zette drie transcripties van doopboeken op internet: Niekerk en Vliedorp (1651-1811), Ulrum (1664-1811) en Vierhuizen (1673-1811). Deze zijn ook rechtstreeks te bereiken via <http://home.hetnet.nl/~mennodel/niekerkvliedorp.htm> (voor Niekerk dus) en <http://home.hetnet.nl/~mennodel/vierhuizen.htm> en <http://home.hetnet.nl/~mennodel/ulrum.htm> voor resp. Vierhuizen en Ulrum.

Menne Glas heeft op zijn homepage (<http://www.menneglas.nl/ledematen>) lidmatenlijsten van diverse jaren staan van de plaatsen: Aduard, Baflo, Bellingwolde, Blijham, Den Ham, Dorkwerd, Eenrum, Engelbert, Eppenhuizen, Ezinge, Farmsum, Feerwerd, Garmerwolde, Garnwerd, Grootegast, Harkstede, Hellum, Heveskes, -Hooge-meeden, Hornhuizen, Huizinge, Lagemeeden, Leens, Meedhuizen, Mensingeweer, Midwolde/Leek, Niehove, Niekerk/Vliedorp, Nieuw-Beerta, Nieuw-Scheemda, Noordhorn, Nuis, Oldehove, Onderwierum, Oostwold, Oterdum, Saaksum, Scharmer, Schildwolde, Siddeburen, Slochteren, Ter Apel, Vierhuizen, Vriescheloo, Wierum, Winschoten, Wirdum, Wittewierum en Zuidhorn. De lijsten zijn ingeleverd door diverse personen. Ook u kunt uw bewerkte lidmatenlijsten (laten) plaatsen.

Diverse bewerkingen van Eenrum (doden, huwelijk, dopen, lidmaten en voogdijzaken) en Pieterburen (overledenen) staan op <http://www.reenders.com/sources.html> gemaakt door Fred Reenders. Hij verwijst weer naar Hans den Braber (<http://www.den-braber.nl>) die onder Bronnen/prov. Groningen (links op bladzijde, midden) een lijst geeft met daarop Spanheim (Provinciemeiers 1632-1719) en een 44-tal trouwboeken van Groningen die digitaal te raadplegen zijn.

Date en Elly Mulder wezen me op de homepage van de in Zwitserland wonende Klaas Jansen: <http://www.geneal.ch>. Bovenin staan Kwartierstaten (vier), Parentelen (o.a. Bontkes, Doedens, Ten Have, Houwink, Molanus en Wigboldus), Overzicht Familienamen (o.a. Mellema en Okkes), Vragen (foto's van onbekende personen), Klaas Jansen (voorstellen), Links en mail. Aanklikken geeft bij de eerste drie items een verdeling per provincie. Groningen is ruim vertegenwoordigd.

Harm Selling, bekend van zijn homepage <http://www.genealogiegroningen.nl>, opende daarnaast een nieuwe genealogische en historische pagina voor Winschoten. Hij fotografeerde het grootste deel van de begraafplaats aan de Hofstraat. De foto's zijn bij hem te bestellen, namen van zerken staan op de naamlijst. Verder plaatste hij een literatuurlijst, informatie over oud Winschoten en een overzicht van de door hem bewerkte bronnen. De site is nog volop in bewerking en suggesties en op- en aanmerkingen zijn welkom. Het adres is <http://www.genealogiewinschoten.nl>.

Ook Stoffer Rustebiel (die op zijn homepage o.a. vier Groninger kwartierstaten heeft, hierbij wordt u uitgenodigd om die te bekijken via Genealogie) houdt zich sinds een jaar bezig met het fotograferen en archiveren van begraafplaatsen. Van de Buitenwoelhof te Veendam heeft hij nu ongeveer 5500 namen in

zijn database. Deze is te bereiken via <http://kabel.netvisit.nl/~rusteb01/grafschriften.htm>. Vervolgens op Database Buitenwoelhof (paars, onderstreept) drukken en u ziet de naamlijst. Ook hier zijn de foto's te bestellen, code in rechterkolom. Via zijn site kun je doorlinken naar de -Webring om gegevens van andere fotografen/genealogen te zien. Deze is ook rechtstreeks te bereiken via <http://www.graftombe.nl/Groningen.htm>. Een tip die ik kreeg van Jan Jaap Hazenberg. Hij omschreef deze pagina als: 'Geweldige inventarisatie van graven in de provincie Groningen op de site van Willem Hovinga'. Zo'n 55 begraafplaatsen staan intussen op deze pagina. Op foto klikken geeft de namen. Veel west-Groningen.

Door op de adresbalk van <http://www.archive.org> het adres van een niet meer werkende homepage in te tikken is het mogelijk vervallen pagina's vanaf 1996 op te roepen en in te zien. Na het aanklikken van Take Me Back verschijnt een keurig overzicht met data van start, bijwerkingen en wanneer de bladzijde stopte. Aardig is dat de links (vaak) nog werken en die dus ook van oudere datum zijn. Voor makers van homepages dus de waarschuwing om zorgvuldig te zijn met wat u plaatst. Jaren later is dit nog te zien. Voorlopig heeft u hier wel weer even werk mee. En heeft u tijd over: inventarisatieprojecten genoeg!

Nieuws van de afdelingsbibliotheek

Het leven van de bibliothecaris van onze afdeling is goed. Bij thuiskomst, na een rondreis met de caravan van twee maanden door de Baltische Staten, hebben een aantal geweldig goede 'kabouters' van onze afdeling (zie tekst van Hans Faber), de bibliotheek verhuisd naar de Centrale Bibliotheek aan de Zonnehof te Amersfoort. Heel hartelijk dank ik hen voor deze grote klus. Door de aanschaf van een vierde kast, worden de boeken, die bij de bibliothecaris nog thuis liggen, voor zover mogelijk, in de bibliotheek opgeslagen.

Geschonken door de heer Schuurman van Rouwendal:
318 Kwartierstaat.

Geschonken door de heer G. Bothof te Leusden:

608 +608.1	Gens Nostra	ingeb.	jrg. 1 en 2	nr. 1 t/m 12	1946/1947
608.2 +608.3	idem	ingeb.	jrg. 3 en 4	nr. idem	1948/1949
608.4	idem	ingeb.	jrg. 5	nr. idem	1950
608.5	idem	ingeb.	jrg. 6	nr. idem	1951
608.6	idem	ingeb.	jrg. 7	nr. idem	1952

Verkregen uit de nalatenschap van de heer P. Schippers:

De vele boeken die wij hebben mogen ontvangen, worden na nummering in het volgende periodiek vermeld. Deze boeken blijven tot nader bericht in opslag bij de bibliothecaris totdat er voldoende plaats in de kasten is. Voorts ontvingen wij vele edities van periodieken van andere NGV-afdelingen, historische verenigingen of stichtingen.

Aanbieding

Diverse overtollige (dubbele) exemplaren van jaarboeken Centraal Bureau voor Genealogie (CBG) à € 1,- per stuk, jaarboeken van 1980 t/m 1984; 1986; 1988 t/m 1994.

P.S.: Geef de bibliothecaris s.v.p. enige tijd teneinde de bibliotheek, na verhuizing en verwerken van de vele aanwinsten, klaar te krijgen voor uitlening. Bovendien moet op internet de catalogus worden bijgewerkt door onze webmaster.

Met dank aan de schenkers.

G.G.M. van der Kroon

tel: 033-4942496

Nieuwe locatie voor de afdelingsbibliotheek door Hans Faber

Het afdelingsbestuur is erin geslaagd een nieuw onderkomen te vinden voor onze bibliotheek. Wij hebben dankzij een gouden tip van een van onze leden een zeer mooie locatie gevonden in de Centrale Bibliotheek aan het Zonnehof in Amersfoort. Een locatie die voor onze bibliothecaris ten alle tijden bereikbaar is. We hebben een eigen sleutel en zijn verder ook niet aan de openingstijden van de bibliotheek gebonden. Zaterdag 25 juni jl. - de bijzonder natte ochtend na de hittegolf van juni - heeft een verhuisploeg bestaande uit Anton van Nostrum, Dick Regtien, Jan Roggenkamp, Thijs van Veen en Hans Faber de bibliotheek bestaande uit drie stalen kasten met inhoud overgebracht. Voorts is er een 'nieuwe' vierde kast bij geplaatst om de groei van onze bibliotheek op te kunnen vangen.

Leden van de afdeling Amersfoort en omstreken kunnen gratis gebruik maken van deze bibliotheek. Het uitlenen en inleveren van boeken etc. kan geschieden in overleg met de bibliothecaris, de heer G.G.M. van der Kroon, Bohemen 53, 3831 ER Leusden, telefoonnummer: 033 - 494 24 96, e-mailadres: ggmvanderkroon@planet.nl.

Voor een compleet overzicht van onze collectie verwijzen wij u naar de link Bibliotheek op dit internet-adres